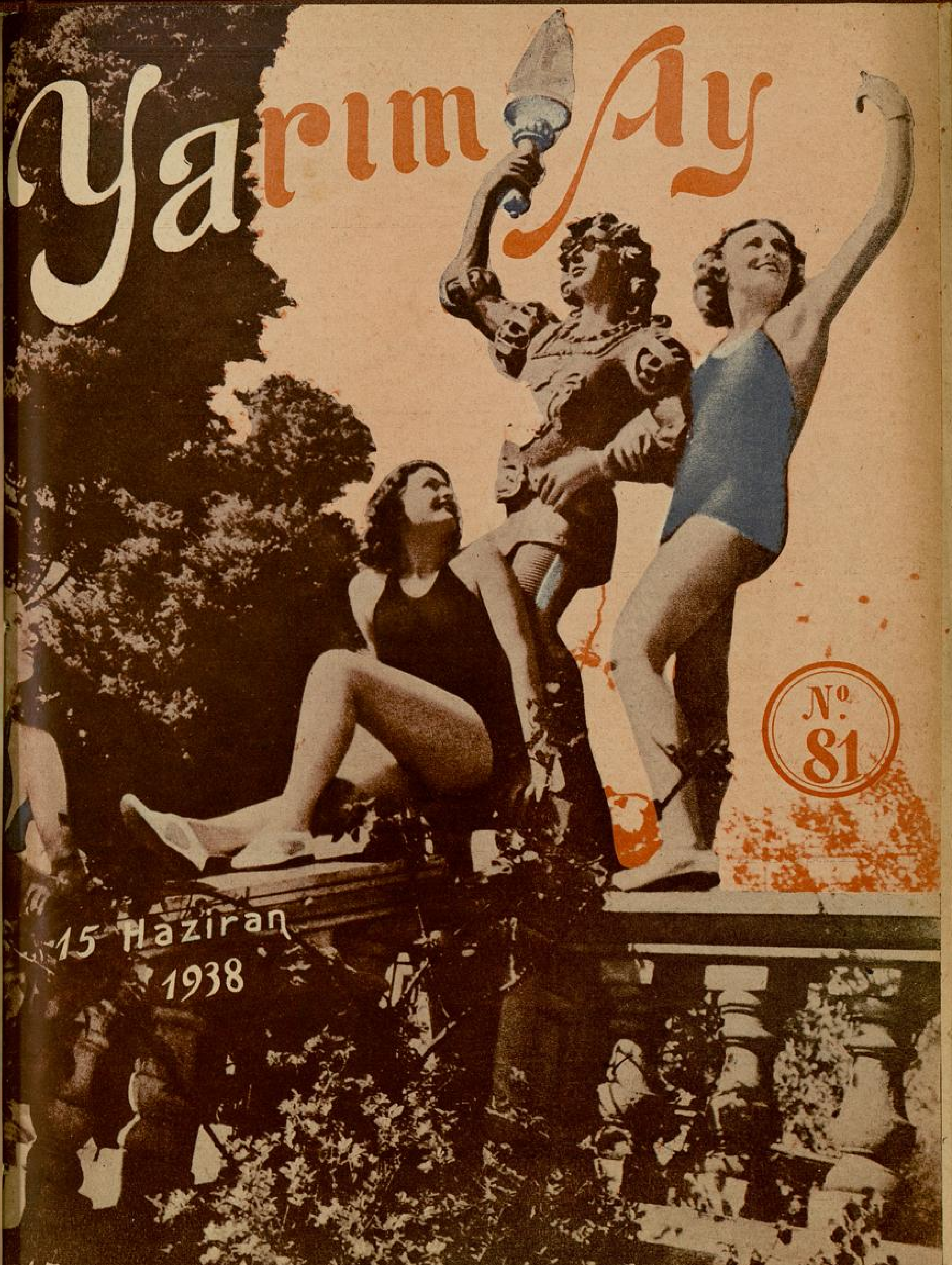
Yarım Ay
No. 81
15 Haziran 1938
15 Krş.

◆YARIM AY◆

15 Günde Bir Çıkar Edebî - ilmî - ictimaî Mecmuadır.

İdare Merkezi : İstanbul, Sirkeci Ebussuud Caddesi No. 1-3

RESİMLİ AY MATBAASI T. L. ŞİRKETİ.

Abonman Şartı : Türkiye için { 6 Aylığı : 175 Kr. / 12 „ 350 Kr. } Ecnebî için { Yıllığı 1 İngiliz Lirası

Telefon : **23607** *Telgraı adresi :* **Resimliay** *Posta Kutusu :* **629**

Rica : 1) İdare işlerine ait muhaberelerin: **Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi İdare Müdürlüğü**

Yazı „ „ „ : „ „ „ **Yazı** „

Bilmece „ „ „ : „ „ „ **Bilmece Memurluğu**

adreslerine yazılması.

2) Bilmece zarflarına 6 kuruşluk pul yapıştırmağa lüzum yoktur; bunların zarflarını açık gönderiniz, o zaman yalnız 1 kuruşla gelir.

Atletik hututunuzu muhafaza ediniz

Şişmanlıkla mücadele ediniz ve bunun en iyi çaresi olan **SHORT LINIA** yı giyiniz. Daimî masajının tesirile yağlı tabakayı giderir. Hususî elâstikî bir trikodan yapılmış olan **SHORT LINIA** adi bir külot gibi yıkanır.

Fiyatı : 10 liradan itibaren.

Satış yeri yalnız :

J. ROUSSEL

Paris, 166 Bd. Haussmann

İSTANBUL, Beyoğlu

Tünel meydanı 12 No. lu.

Mağazamızı ziyaret ediniz veya 20 No.lu tarifemizi isteyiniz.

Halka, sıhhati ile alâkadar o masın öğütleyen, hastalıklara karşı alınacak ilk tedbirleri öğreten (Lokman Hekim) adlı güzel bir aylık mecmua neşreden :

Dahilîye Mutehassısı

Dr. Hafız Cemal

LOKMAN HEKİM

Pazardan başka günlerde öğleden sonra saat (2½ tan 6 ya) kadar İstanbulda Divanyolunda 104) numaralı hususî kabinesinde hastalarını kabul eder. Salı, cumartesi günleri sabah saat (9½ - 12)ye kadar hakikî fıkaraya bakar. Kışlık Telefon : 21044 Muayenehane ve ev telefonu 22398.

Okuyucularımıza sayın doktoru ve değerli mecmuasını tavsiye ederiz

ANA

AYLIK AYLE MECMUASI

Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından çıkarılan bu dergide, her aileyi pek yakından ilgilendiren konular üzerine, en kuvetli kalemler tarafından yazılmış mekaleler, hikâyeler, elişleri ve moda örnekleri vardır.

Beşinci sayısı çıkmıştır; Altıncı sayı 15 Haziran 1938 de çıkacaktır. Şimdiden kitapçı ve gazetecinize siparış ediniz!

RESİMLİ AY

Haziran 1938 - Sayı 28

En çok okunanan ve sevilen yazıcılarımızın : Birçok MAKALE - HİKÂYE - RÖPORTAJ - TERCÜMELERİ ve ROMANLARI ile BOL RESİMLİ olarak çıkacaktır.

—Mutlaka Alıp Okuyunuz!—

"Resimli Ay„ Türkiyenin En Olgun Aylık Mecmuasıdır.

EFELER

Ragıp Şevkinin fevkalâde müheyyiç bu millî romanı (RESİMLİ AY) da devam ediyor. Mutlaka takibediniz.

DİKİŞ MAKİNASI

BİSİKLET

GRAMOFON

VE BİLUMUM MAKİNA ALETLERİNİZİ

YALINIZ ZYGOMALA MAKİNA YAĞI İLE YAĞLAYINIZ

ASMA ALTI, VOLTO HAN N: 9

TEL. 22878 İSTANBUL

KAHRAMAN SÜVARİLERİMİZ HOŞ GELDİNİZ...

Nis'de, Roma'da ve Varşova'da Türk biniciliğinin yüksek kudretini, pek parlak bir şekilde isbat eden kahraman süvarilerimiz hoş geldiniz!..

Güvercin topuklu, altın saçlı genç kızlar atlarınızın tırnaklarını öpmek müsaadesi almak için, başbuğlardan şefaat dilenmek isteğindedirler! Bütün şarkın güzellik kraliçeleri, kollarını atlarınızın boynunda halkalayıp Zuhal yıldızı gibi gökte, tabiatın ebedî birer tablôsunu çizmek istiyorlar. Ne dersiniz?

Hoş geldiniz mağrur tavuslar! Kanadlarınızın her bir rengine yüz bin süzgün ve baygın gözler feda olsun! Bugün baygın bakışlarıyle can alan yetişkin güzel kızlar, atlarınızın ayağı altındaki toprakları sürme diye gözlerine çekerlerse hayat veren şahin bakışlı olurlar!

Altaydan uçup Alplerde, Karpatlarda, güvercin avlıyan kartallar hoş geldiniz! Doğunun yıldırım atlısı, batının şaha kalkmış gururlu biniciliğini yere bakmağa mecbur etti! Dizgin tutan ellerinizi şafak nurları öpsün nazik kahramanlar! Mahmuzlarınızı elmastan yapmak, Türk biniciliğinin onuruna bir tuğ takmak demektir! Narin ve hafif ruhlu atlar, göğsümüze bassanız, özümüzde çiçek demeti serpinti i duyarız. Çetin süvariler, atlarınızın nal gürültüleri sokaklarımızı çınlatırsa; bundan asırların homurdıyan alkışlarını anlarız. İstanbulda komşu millet atlılarına yenildiğinizin acısı dünya durdukça yüreklerimizde kalacaktı. O vakit ciğerlerimize saplanan ucu çengelli zehirli okları bu defa ne ustalıkla çekip çıkardınız! Hiçbir sızı, ağrı duyurmadan yaptığınız ameliyat binicilik müzelerimizde, gelecek Türk yavrularına ne değerli örnek olur!

Siz zafer alanından öz yurda şanla ve şerefle bezenmiş olarak geliyorsunuz. Yeni nesil ve daha sonraki Türk çocukları, sizlerin at üstünde yapılmış tabiî heykellerinize ne derin saygılarla sevgi sunacaklarını bilir misiniz? Sizin şerefinize teşkil olunacak atçılık müzesi, ancak bu zaferinizin alâmeti olacak! Asırların toz topraklar altında sıskalaşmış süvarilik tomurcukları, analarınızın ve hepimizin gözyaşları arasında açılıp gül oldular. Kafkas dilberleri, yakın doğu ceylenları dalınızda bülbül olup şakımak müsabakasına girerlerse; şark kadınlığına yaraşan bir vatanperverlik yapacaklarına iman ediyorlar. Sırma saçlı, gönül alıcısı yosmalar, atlarınızın yelelerine sarılıp millî objektif önünde resmi geçid yaparak filim çevirmek istiyorlar. Buna müsaade etmeniz için, nasırlanmış ihtiyar atlı kartallar üzengilerinize yapışıp buyruğunuzu almağa hazırlanıyor.

Siz bu yurdda herkesten ziyade övünmek hakkını kazandınız ve on yedi milyon Türk için değil yüz yirmi milyon Türk için hiç durmamak üzere övününüz, kurulunuz!

Gök uçakları acuna hâkim oldukça sizler de yer uçağı olarak daima her engeli mızrakla dürtebilecek, her güçlüğü kılıçla yırtacak, her gediği yıldırım gibi atlıyacaksınız. Atillânın ruhu, Alpaslanın Şamanı, Oğuzun perisi, Atatürkün ebediyeti gören firuze rekli gözleri sizin koruyucunuz olsun!

TARİHÎ BİR KARİKATÜR:

Osmanlı padişahlarından biri gazaba gelir: İstanbulda sık sık vukubulan ve yüzlerce, binlerce evi birkaç saat içinde kül eden yangınların önüne geçilmesini irade eder. Bunun üzerine derhal mahalle tulumbacıları bertaraf edilerek modern bir itfaiye kurulur....

En Zengin Müzelerden Biri:

MÜNİHTEKİ DOYÇE MÜZEUMDUR

BİR MÜZEDEN ZİYADE BİR ŞEHRE BENZİYEN MÜNİHTEKİ DOYÇE MÜZEUMDE TEŞHİR EDİLEN EŞYA 66,000 TANEDİR

Yazan: HASAN ALİ TOPRAK

Dresdende, Elbe nehri kıyılarında uzanıp giden güzel manzaralı; temizlik bakımından Almanya içinde bile yekta bir şehirdir. Sarayları, müzeleri muhteşem; operası ve belediye binası meşhur; güzel san'atları çok yüksek olan bu Alman şehrinde, 2600 tane eski ve gayet kıymetli tablonun teşhir edildiği resim müzesini gördük. Burada, Alman, İtalyan, Holanda, Fransız ressamlarının en güzel tablolarile dolu salonları gezdik. Rafaelin Madonnasi gibi bazı meşhur tabloların asıllarını gördük. İçlerinde yüzlerce senelik tablolar vardı ki daha dün yapılmış gibi boyalarını, taravetlerini, renklerini muhafaza ediyorlardı. Bizim Topkapı sarayının hazine dairesine benziyen Kral «Auguste le Fort» yani Kuvvetli Ogüstün ve diğer Saksonya Krallarının mücevheratını ve kıymetli eşyasını ihtiva eden müzeyi de gördük.

Güzel sanatlere çok meraklı, ayni zamanda Lehistan Kralı da olan iki hükümdar, İkinci ve Üçüncü Ogüst bu Sakson şehrinde Fransız zevk ve âdetlerini yaymışlar. Kral ve Kraliçeler pek şık ve asorti giyinirlermiş, camekânlarda hükümdara âid pırlanta, zümrüt, yakut, inci, safir, firuze ilâ taşlardan yapılmış renk renk mücevher takımları var. Düğmeleri, tacları, gerdanlıkları, tarakları, yüzükleri, bilezikleri, baston ve şemsiye sapları, kılıc kabzeleri hep ayni renkte kocaman kıymetli taşlardan yapılmıştı. Kuvvetli Ogüst; altın ve gümüşten, porselenden, fildişinden yapılmış hertürlü ev eşyasına o kadar meclûb imiş ki Prusya Kralına bir dragon süvari alayı vererek ondan bir porselen takımı aldığını rivayet ediyorlar.

Bu nefis san'atler ve kuyumculuk işleri meraklısı Kral, bütün eşyasını Yeşil Kubbe manasına gelen Grünes-Gewölbe adındaki saraya bizzat kendisi toplamış, bu saray değil; eski bir tabirle "meşheri nefais„... Vaktimiz dar olduğu için, ne yazık ki bütün nefîs san'at eserlerinin, hele fildişinden, altından ve gümüşten işlenmiş harika derecesinde güzel ve ince eşyanın önünde not alacak kadar bile duramadık.

Doyçe Müzeum

Almanyada bir büyük müze daha gördük. Münihteki Deutsches Museum yani Alman müzesi. Bu müzede de Almanların kolosal eserler yaratmak aşk ve zevkig örünüyor. Fakat itiraf etmek lâzımdır ki bu müzelerin yapılmasında hâkim olan zihniyet, sadece muazzam müesseseler vücude getirmek emeli değildir. Alman müzelerinde, yalnız şu veya bu eserleri bir araya toplamak fikri de hâkim olmamıştır; bütün bu müzelerin kuruluşunda amelî, pratik bir terbiye gayesi de güdülmüştür.

Münihteki Alman müzesi de, ilim ve fenni, herkesin anlıyacağı bir şekilde göstermek için kurulmuştur. Yani müze, okulun tamamlayıcısı olmuştur. Okulda okuyarak öğrenirsiniz; müzede ise görerek öğreniyorsunuz. Alman Müzesi, 1903 te doktor Oskar fon Millerin himmetile kurulmağa başlanmış, 1906 da esaslı kısmı vücude gelmiştir. Bu müzenin kurulmasına, artistler, işçiler, âlimler, fen adamları, okullar, üniversiteler, hocalar, profesörler, kooperatifler, ticaret evleri, endüstri müesseseleri, bir kelime ile bütün Alman milleti yardım etmiştir. Onun içindir, ki ismi müsemmasına tamamile uygundur. Bütün Alman milletinin himmetile vücude gelen bir müzeye, elbette, «Alman Müzesi» nden daha yakışan bir isim bulunamazdı. Müzedeki kolleksiyonlar evvelce küçük bir binada imiş. 7 mayıs 1925 te şimdi bulunduğu kolosal binaya taşınmıştır. Bu bina hakkında birkaç rakam, binayı görüp gezenlere de, görmiyen ve gezmiyenlere de bir fikir vermeğe kifayet eder. Müzenin kurulduğu arazi dokuz İngiliz akrı yer kaplamaktadır. (Bir akr 450 metromurabbaıdır). Etrafındaki gezme yerlerile beraber müze 9 mil uzunluğundadır. Bina, kulesi ve kubbesi hariç, dört katlıdır. Teşhir edilen eşyanın adedi 66,000 tanedir.

Bu 66,000 tane eşyanın kıymeti 118 milyon mark (59 milyon Türk lirası) olup hemen hepsi müzeye hediye ve teberru edilmiştir. Binanın kıymeti ise 16 milyon marktır. Eşyanın hemen hepsi işlemekte ve bu suretle nasıl çalıştıkları da görülmektedir. Senede müzeyi bir milyon seyirci ziyaret eder. Günde 4000 mark hasılâtı olur. Müzenin masraflarının yarısı duhuliye, yarısı teberrularla ödenir. Müzenin bütün işleri, âdeta bir banka gibi idare meclisi tarafından tedvir edilir. Bir genel direktörü, müteaddid ikinci direktörleri vardır. İdare meclisinde, üniversitelerin, akademilerin, tecim müesseselerinin, endüstri evlerinin ve sairenin mümessilleri vardır.

Birçok makinelerin, icad ve ihtiraların ilkleri müzeye alınmıştır. Meselâ, insanı havalara egemen (hâkim) kılmak için can verenlerden meşhur Alman Lilyentalin uçmağa çalıştığı glisör denilen hava kızağı, yani bugünkü motörsüz uçakların birincisi buradadır. Amerikalı Rayt kardeşlerin uçtukları ilk motörlü tayyare, bugünkü çelik kanatların "ceddi emcedi„ yani büyük babası buradadır. İlk defa Manşı geçen meşhur Fransız tayyarecisi Bleryonun 1909 daki tayyaresi de buradadır. Almanyanın ilk yaptığı U-1 denizaltı gemisi olduğu gibi getirilerek müzeye konulmuş, yalnız, içi iyice görünsün diye bir tarafından borda levhaları kesilmiştir. Bunlar gibi daha birçok icat ve ihtiraların birincileri bu müzededir. İlkleri elde edilemiyenler de, büyük itina ile kopya edilmiştir. Meselâ Gütenbergin icat ettiği ilk basım makinesi, kurulduğu karanlık oda da dahil olmak üzere, yerdeki bozuk taşlara varıncaya kadar, tıpkı tıpkısına taklit edilmiştir. Birçok büyük endüstri makinelerinin daha küçük mikyasta nümuneleri yapılmıştır ki bunlar mükemmelen işlemektedir. Meselâ kâğıt yapan bir makinenin 120,000 marka (60,000 liraya) altı metro boyunda bir küçük modeli yapılmıştır ki tıkır tıkır çalışmaktadır.

Müzenin içini kâmilen gezen bir adam, 15 kilometro yol yürümüş olur. Kütüphanesinde tam bir milyon eski ve yeni ilim ve fen kitabı vardır. Ayrıca dolablar dolusu el yazısı veya basma vesikalar ve notlar da mevcuttur. (13000 vesika ve el yazısı ve 7000 resim).

Bu kocaman kütübhane salonundan başka birçok büyük küçük mütalea odaları mevcuttur. 2000 kişi alan bir konferans salonu ile müzede çalışanların ve gezenlerin istifadesine mahsus, hernedense, iri boynuzlarla süslü bir de lokantası vardır.

Müzede gösterilen 66,000 eserin hepsini görmek ister ve bunların her birisinin önünde birer dakika durursanız, müzeyi gezmeniz için 66,000 dakikaya ihtiyaç vardır. Bu suretle, günde 8 saat gezmek suretiyle Alman müzesinden 137 gün çıkmamak lâzımdır. Günde 24 saat dur-

madan gezmek şartiyle de 44 gün geceli gündüzlü taban tepmek gerektir.

Münihteki Doyçe Müzeumun gezip dolaşmakla tükenmiyen salonlarından biri de musiki aletlerine tahsis edilmiştir. Biz burada, 1440 tanberi piyanonun geçirdiği tekâmülü, beş dakikada gördük. Davulla müşterek, harpla müşterek piyanolar bile yapmışlar. Orada ihtiyar bir artist memur, bize bu eski piyanolarda bir Türk marşı çaldı. Ben, önce İstiklâl marşını çalacak sanarak hemen selâm vaziyetini aldım ama, bu da, o eski piyanolar gibi antika bir marş imiş. Mozart mı, Bethoven mi bunlardan biri tarafından bestelenmiş bir eser...

Burada bilmediğim birşeyi daha öğrendim. Tabiatteki nebatî, madenî ve hayvanî bütün renkleri kimyagerler taş kömüründen çıkarmışlar. Bu suretle sun'î boyalar ve renkler, gene tabiî bir madde olan madenkömüründen alınıyormuş. Demek ki güneşin yarattığı, bütün renkler, vaktile yeryüzünde yaşamış, sonra tabiî bir âfet neticesinde yerin altına gömülmüş ve kömürleşmiş olan ağaçlar ve ormanlarda mevcut... Taş kömüründen 1000 den fazla madde çıkıyormuş ve bunun en mühimleri olan 560 tanesi, müzenin camekânlarında gözümüzün önünde serili duruyordu. Bir tarafta rengârenk papağanlar, tavuslar, cennet kuşları, kelebekler, böcekler, kıymetli taşlar dizilmiş, öteki tarafta bunların renk itibarile aynen taklidi olan ipekli kumaşlar sıralanmış. Bu ipekli kumaşların boyaları kâmilen sun'iidir. Fakat Zonguldaktaki kara elmastan yalnız sun'î renk mi çıkıyor?

Hayır, tabiatın en güzel, en parlak, en cazib renklerini kömürden bulup çıkaran fen, yeryüzündeki çiçeklerin yalnız renklerini değil kokularını da kömürden çıkarmış. İki sıra dizili kavanozların üstündekilerden tabiî, altındakilerden sun'î kokuları koklıyabilirsiniz. Evet, gül, menekşe, yasemin, leylâk, müge gibi çiçeklerin kokularını, sun'î olarak kara kömürden çıkarmışlar. Bunları ter ve taze çiçekler koklar gibi zevkle kokladım ve hayretler içinde kaldım. En dibdeki kavanozda nane vardı: Bu fen adamlarının yemedikleri nane yok, dedim.

Acaba fen, günün birinde taş kömüründen insan da çıkarmağa muvaffak olacak mı? Kendiniz için 1 mark, çocuğunuz için yarım mark, cumartesi günü giderseniz yarıyarıya ucuz girebileceğiniz bu müzede, bir iki gün gezerseniz, vallahi mükemmel âlim olursunuz. Burada muhtelif gıdaları gösteren bir daire var. Almanların terbiyevî resim, grafik ve tertib işlerindeki harikalı kudretini de beraber gösteriyor. Şeker, peynir, et gibi yiyecek maddeleri, sırasıra tabakaların içinde duruyor. Bir tarafında bunların kalorisinin, içindeki yağ, şeker ve sairenin miktarı,

Münihdeki Doyçe Müzeum binasının dıştan görünüşü.

diğer tarafında fiatı, hem resimle, hem rakamla gösterilmiş... Lokantaya, bakkala, kasaba gitmeden evvel müzeye uğra, kalorilerine, fiatlerine bak, ona göre al.

Bu müzede daha neler var? Bunların size kısa bir hulâsasını çıkarmadan evvel şunu söyliyeyim ki her teşhir edilen şeyin modeli, maddenin kendisi, tarihçesi yaptığı ve yaradığı iş, buna dair hertürlü istatistikler, grafikler ve sair malûmat. Hulâsa eski bir tabirle "ağyarını mâni, efradını cami„ şekilde gösterilmiştir.

İşte müzede A sından Z ine kadar görüp öğreneceğiniz şeyler:

Jeoloji, madenler, altın madenleri, tuz madenleri, kömür madenleri, madencilik makineleri, madenlerdeki emniyet tertibatı, metalürji yani maden endüstrisi, madenî eşya fabrikaları. Meselâ Kruppun 1861 deki 50 bin kiloluk ve şimdiki 3 milyon kiloluk idrolik şahmerdanları; su, buhar, gaz, petrol ve elektrikle işliyen kudret makineleri; kara nakil vasıtaları; yol ve cadde inşaatı; tüneller, köprüler, idrolik makineleri, su yolları, su bentleri, limanlar, gemi inşaatı ve denizcilik...

Burada müsaadenizle biraz duralım.

En iptidaî kayıklardan en son sistem transatlântiklere varıncıya kadar bütün deniz nakliye vasıtaları, en küçük kadırgadan en kudretli dretnotlara varıncıya kadar bütün harb gemileri kocaman modellerile dizilmiş duruyor. Skagerak deniz muharebesinin mücessem bir plânı var. Gemileri ve filolarile bütün muharebeyi saati saatine canlandırıyor. Bu plânın önünden ayrılamadığımı ve kılavuzumuzu cevabtan âciz bırakacak kadar, sualler sorduğumu tahmin edersiniz.

Muhtelif gemilerin makine, kazan darielerinin ve kumanda köprülerinin büyük küçük modelleri; tayyareler, balonlar, zeplinler, paraşütler, motörler, bombalar ve tayyarelere karşı müdafaa tertibatile bütün havacılık, meşhur adamlar, matematik ve fizikî ilimler; mihanikî bilgiler, hararet ve enerj kanunları, elektrik ve mıknatıs daireleri, telli telgraf, telsiz telgraf, telefon, radyo, dürbin, teleskop, fotoğraf, telefotoğrafi, televizyon; fonoğraf ve ses çıkaran hertürlü nesne, musiki aletleri; simya ve kimya, lâboratuarlar, kimya endüstrisi, zehirli gazler; hertürlü inşaat malzemesi mağara ve ilk Cermen kulübelerinden en muhteşem saraylara kadar ikametgâhlar; ziya, tenvir ve teshin vasıtaları; su tevziatı, hamamlar, havagazı, elektrik makineleri ve hertürlü elektrik tatbikatı, hey'et ilmi, termometro, barometro gibi hertürlü müş'irler; dokumacılık endüstrisi, kâğıt endüstrisi, yazı, basın fotoğrafçılık, resimli basın; ziraat, bira fabrikaları ve tasfiyehaneler...

Bütün bunlar müzenin içinde 341 daireye ayrılmıştır. Ayrıca bahçede, demiryollarına, otomobillere, madenî ağır eşyaya ait büyük çaplı nümuneler, seyyah Amundsenin 1925 te şimal kutbuna giderken kullandığı Dornier ile 1930 da Almanyadan kalkıp Nevyorka giderek Atlas Okyanusunu şarktan garba doğru geçen ilk tayyare de orada...

TAKILMIYAN TABELÂ

MAHMUD YESARİ

Remidenin babası, kırk yıldır çalıştığı şirketten ikramiyesini alıp evine çekilerek başını dinleyeceği günü, sabırsızlıkla bekliyordu.

Akşamları, yorgun argın eve gelince :

— Bu gün de geçti... Bu günü de atlattık... Çalışmaktan öyle bıkmışım ki hep dinlenmek istiyorum.

Diye şikâyet etmeği âdet edinmişti.

Karısı, hemen hemen aynı cevaplarla onu, teselliye çabalıyordu :

— Kırk sene bu, dile kolay... Dinlenmek hakkın... Şunun şurasında, kaç gün kaldı? Yüzdün yüzdün, kuyruğuna getirtirdin; biraz daha katlanıver. Artık köşene oturup yan gelir, dinlenirsin.

Remide, babasından daha fazla sabırsızlanıyor; daktiloluk ettiği müessesedeki arkadaşlarına arasıra derdini döküyordu :

— Babam, ikramiyesini alınca, Aksaraydaki yanan evimizin arsası üzerine bir apartman çıkacağız. Ama, öyle büyük apartmanlardan değil, apartman yavrusu işte... Ben, şimdiki apartmanları çok seviyorum; hem temiz, hem kullanışlı...

Fakat babasile annesi, Remidenin fikrinde değillerdi; onlar, «eski tertip» evlere alışkındılar. Onlarca, «müstakil ev» in «hali başka» idi. İkisi de, kızlarını, kendi kanaatlerine inandırmağa uğraşıyorlardı :

— Tahta yapılar, artık tarihe karıştı. Tabiî, biz de kâgir yaptıracağız. Fakat insanın, başlı başına bir eve sahip olması, daha iyi değil mi? Apartman hayatını imrenişine şaşıyoruz. Üstkattaki kiracılar, tepende hora tepsinler; altkattakiler, kendi gürültülerini unutup senin gürültünden şikâyet etsinler, bu, hoşa gidecek şey mi? İnsanın hergünü bir mi? Hastalanırsın, yahut dinlenmek, yatmak istersin. Üstkattan radyoyu açarlar; altkattan, gramofon çalmağa başlarlar mı sana? Ne diyebilirsin? Herkes, evinde serbesttir. Sonra, nedir o kübik apartımanlar! Ne odası oda, ne sofası sofa! Bundan da vazgeçelim. Zamaneye uyup kendimizi cendereye sokalım. Kendimizin küçücük bir bahçemiz olsa, fena mı? Bak, ne kadar zamandanberi kira evlerinde dolaşıyoruz. Evler, biribirlerine benziyorlar mı? Elbette benzemezler. Çünki herkes, rahatını düşünerek, keyfine, zevkine göre yaptırmış. Apartmanda, çamaşır yıkayacaksın, nöbet beklersin; çamaşırlarını kurutmak için nöbet beklersin. Misafirin gelir, kapıcı kafa tutar. Ev dediğin, eve benzemeli. Evin odunluğu, kömürlüğü; sandık, sepet yerleştirecek yükü, dolabı; kırık döküğü koyacak bir çatı, tavan arası olur, Mutbak bahçe üstünde oldu mu, insan, yorgunluk duymaz. Apartımanlarda. bunların hangisini bulabilirsin? Tek katta oturmak, bir nevi kötürümleşmektir. Canın sıkıldı mı, aşağı yukarı iner, çıkarsın. Apartımanı şaşırıp yanlış kapı çalanlara dert anlatmak ta ayrı bir derttir. Apartmanlardaki hayat, müşterek hayat demektir. Komşu katların hastaları, ölüleri olur. Tesadüfün işi yok, o gün de, senin bir küçük toplantın vardır. Kapıcı ile haber gelir : «- Çok rica ederiz, radyoyu biraz kısmazlar mı?..» Hayır, diyemezsin. Radyoyu kapar, gramofonu susturursun, misafirlerine de özür dilersin. Çünki, bunun aksini de düşünmeğe mecbursun. Dilimizin ucuna gelenler, bunlar... Daha bunlara benzer, benzemez ne sıkıntılar da vardır!

Remide, annesile babasının sözlerine kanmıyordu :

— Apartmanların temizliğini inkâr edebilir misiniz? İşi de kolay... Eskiden hizmetçiler, halayıklar, kat kat evi, siler, süpürürlermiş. Şimdi, hangi hizmetçilere sildirip süpürteceksiniz? Apartmanlardaki altkat, üstkat kiracılar, hora teper, gürültü ederlermiş. Evlerin sağlarında, sollarında ve önlerindeki komşu evler, gürültü etmezler mi? Hiç gürültü istemiyen, kırlara çıkar. Şehirde oturan, gürültüye katlanır. Üstkat, radyoyu açarsa, açsın. Biz de radyo alırız. Altkat, gramofon çalarsa, biz de neden çalmıyalım? Kübik apartmanların odaları küçükse, bu, bir kusur mu? Büyük odaları, ne ile döşeyeceğiz? Eşyamız şık, kibar, temiz olsun da, varsın az olsun. Hergün çamaşır mı yıkayacağız? Nöbetle yıkanırsa ne çıkar? Çamaşırların kurumasıda böyle. Misafir,

— Artık şerefe bir bôl içeriz..

vaktile gelip giderse, kapıcının ne demeğe hakkı olabilir? Vakitli vakitsiz gelen misafirin de bize lüzumu yok. Mendil kadar bahçede yetiştirilecek çiçekten, fidandan ne olur? Hergün, sabahtan akşama kadar bahçe safası mı yapacağız? Sokakta, çiçek satılmıyor mu? Beğendiğin, sevdiğin çiçeği alır, vazolara koyar, bütün odaları süslersin; insan, misk gibi kokular içinde oturur, gözü gönlü de açılır. Bahçe üstündeki mutfağı hiç anlamıyorum. Mutfağın içi, yazın toz toprak, kışın da çamurla dolar. Sonra, mutfakta birşey unutacak olsan, haydi merdiven çık. Kolaylığı bu mu? Odunu çekilerle, kömürü tonlarla mı alıyoruz? Odunluğa, kömürlüğe ne lüzum var? Gardırop, komodin dururken yük, dolap aranır mı? Eski püsküyü, kırık döküğü tavan arasında ne diye saklıyacağız? Tepemizde mikrop yuvası kurmak için mi? İki kat inip çıkmak, bir hareket mi sayılır? Bu da, yarı kötürümlüktür. Apartmanda sıkılınca, mecburen sokağa çıkarsın. Hem vücut hareket eder, hem de temiz hava alırsın. Apartmanı şaşırıp yanlış kapı çalanlar var da, aradığı evi bulamayıp bütün mahalledeki evlerin kapılarını çalan şaşkınlar yok mu? Mahalle hayatı da, müşterek hayattır. Karşımızdaki komşu hastalansa, biz, düğün mü yapacağız? Yanımızdaki evde ölü olsa, biz, radyo, gramofon mu çalacağız? Sizin alıştığınız eski usul evlerle yeni apartmanlar, kıyas edilmeğe bile benzemez.

Nihayet bir gün, babası, Remideye cevap yetiştirmekten yoruldu ve karısına:

— Evde oturacak, asıl o, dedi. Biz, misafir sayılırız. Apartman yaptırırız.

Apartmana karar verilince, ortaya yeni endişeler girdi. Apartmanı kaç katlı yapacaklardı? Alınacak ikramiye üç bin liraya yakındı. Şirket sandığında da iki bin lira toplanmıştı. Aksaraydaki yanan evin arsası büyüktü. Arsa, ana caddeye yakın olduğu için, para ediyordu; bir kısmını satabilirlerdi.

Remidenin babası, bir iki ahbap mimarla konuştu, kalfalara danıştı; ellerine geçecek para ile, beşer odalı, iki kat bir apartman yaptırabiliyorlardı.

Beklenen gün geldi, ikramiye alındı, ve Remidenin babası, elinde plânlarla, bir ay kadar mimarlardan kalfalara, kalfalardan taşçılara, tuğlacılara, demircilere koştu.

Plân tesbit edilince, son kararı da verdiler. Evin üst katında oturacaklar, alt katını kiraya vereceklerdi. Remide evlenince, kiracı çıkarılacak ve kocasıyle Remide, alt katta oturacaktı.

Yeni apartman, Remidenin yalnız hayalini değil, rüyalarını da doldurmağa başlamıştı. Remidenin, ta küçüklüğünden beri, doktorlara karşı zafı vardı; bir doktorla evlenmek istiyordu. Doktorla evlenirse, evin kapısına, pırıl pırıl bir tabelâ konacaktı.

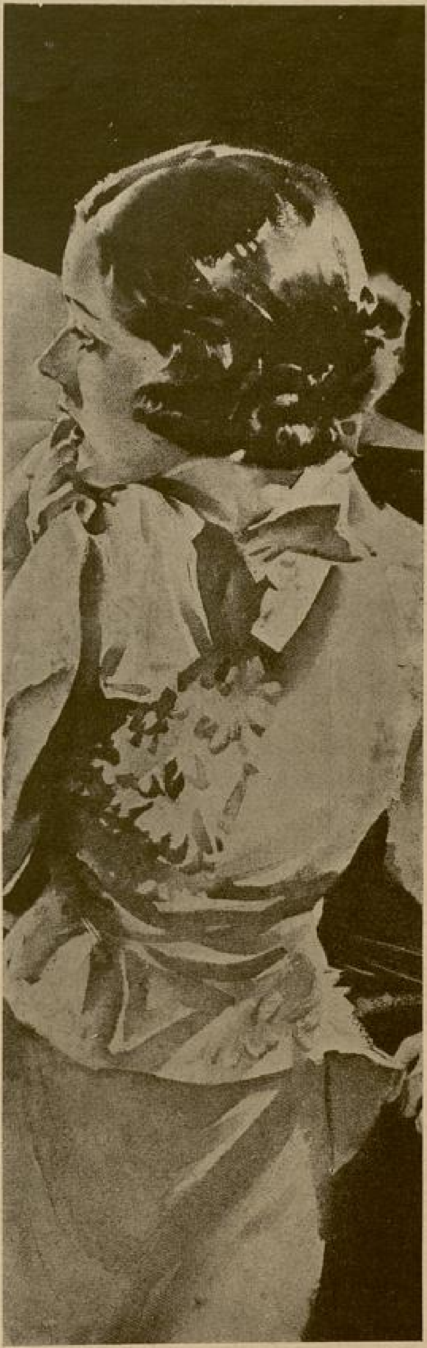

Remide, rüyalarında görmeğe başladığı bu tabelâdaki doktorun ismini bir türlü okuyamıyordu.

Remide, rüyalarında görmeğe başladığı bu tabelâdaki doktorun ismini bir türlü okuyamıyordu.

***

Apartman yapılıp bitmişti; eskileri satarak yeni eşyalar alıp, yeni evlerine yerleştiler. Remide, sabahları evden çıkarken akşamları dönünce, kapının yanındaki ensiz duvara, tabelânın, kendince tasarladığı yerine bakıyor, kâh gülümsüyor, kâh içini çekiyordu.

Apartman yapılmadan, yapılırken, ve yapıldıktan sonra, Remidenin arkadaşları takılıyorlar; yolda, tramvayda, beğendikleri yeni, güzel kübik evleri, apartmanları gösteriyorlardı:

— Bu, sıra evler, kaynatamındır.

— Bu, benim görümcemin evidir.

— Eltimin apartmanı, işte bu!

Hepsi de "kısmet bekliyen„ bu genç kızları, bu alaylar, şakalar eğlendiriyor, güldürüyordu.

Apartman yapıldıktan sonra, şakaların şekli değişmişti:

— Artık, şerefe bir çay isteriz.

— Kuru kuruya bôl olmaz; danslı davet olmalı.

Bu şakalar devam ederken, Remide, bir gün, dayanamadı, kalbinin sırrını açtı. O vakit arkadaşları, onun çığlıklarla boynuna sarıldılar, öptüler, el çırptılar.

Artık, bunun şakası başlamıştı:

— Tabelâ takılınca, büyük ziyafet isteriz.

— Ama, tabelâyı takmak uzamasın.

Fakat günler geçiyor, tabelâ takılamıyordu. Arkadaşları, sık sık soruyorlardı:

— Daha bekliyecek miyiz?

— Aman, ne insafsız doktormuş bu! Hepimizi bekletiyor. Neredeyse, çıkıp görünse artık...

— Remide, kocan, seni çok üzeceğe benziyor. Bak, şimdiden üzüp bekletiyor.

— Sahi, bu ne kadar naz!

Haftalar haftaları, aylar ayları kovalamış, tabelâ takılamamıştı. Remidenin arkadaşları, ısrardan vazgeçmiyorlardı:

— Tabelâ, ne zaman asılacak?

— Ben, ne kadar tanıdığım varsa, hepsinin kulaklarını büktüm. Evlenmek niyetinde olan genç, bekâr doktorların ağızlarını arayacaklar.

— Muhakkak genç mi olacak?

— Kız, ihtiyarı ne yapsın?

— Orta yaşlı olursa, daha iyi.

— Orta yaşlı olursa, kendinin apartmanı olur, Remidenin apartmanını da beyenmez, yine yeni apartmanın kapısına tabelâ takılmaz.

— Evet, evet, bu iş uzadı. Şu tabelânın takılmasına, el birliğile çalışalım.

Yine haftalar haftaları, aylar ayları kovalıyor; tabelâ, bir türlü takılamıyordu.

Bir gün geldi, şaka eden arkadaşlar, hücuma geçiverdiler:

— Remide, anlaşıldı, sen, mızıkçılık ediyorsun!

Genç kız, şaşırarak kekeledi:

— Ne mızıkçılığı?

— Evet, mızıkçılık ediyor, ziyafetten kaçıyorsun?

O güne kadar, hiç sesini çıkarmadan gülümsiyerek dinleyen Remide, bu hücum, bu itham karşısında, ağlar gibi boynunu büktü:

— Ziyafetten kaçmıyorum. Apartman hazır... Tabelânın yeri hazır... Ama, ne yapayım, vallahi kabahat bende değil!..

MADAM BATERFLAY

Yazan: İlhan S. Tanar

Japonyada garip bir âdet vardır: Vazifeleri dolayısiyle muayyen bir müddet orada kalan ecnebiler, âdeta ev tutar gibi, kira ile karı alırlar. İyi, namuslu ailelere mensup olan bu kızlar, «Goro» ismi verilen bir izdivaç dellâlı vasıtasiyle, talibin önüne görücü çıkarlar. Baba, kızının meziyyetine göre bir ücret talep eder ve kira ödenmediği veya erkeğin vazifesi başka bir yere naklolunduğu takdirde fesh olabilecek tarzda dinî bir konturat yapılır. Erkek gideceği zaman, genç kadın yine babasının evine döner.

Bu garip âdet birçok hikâye ve romanlara mevzu olmuştur.

Piyer Loti bahriye zabiti olarak Japonyada bulunduğu müddetçe Krizantem isminde bir genç kızla evlenmişti. Bu maceradan (Madam Krizantem) ismindeki romanı vücude geldi. Bu romandan ilham alarak Amerikalı muharrir Luther Long «Madam Baterflay» ismile bir uzun hikâye yazdı. İtalyan muharriri David Beloskonun aynı ismi taşıyan piyesi de büyük İtalyan bestekârı Giaccomo Puccini'nin en meşhur operalarından birinin mevzuunu teşkil etti.

●

Gemisile bir Asya seferine çıkan Amerikan bahriye mülâzimı B. F. Pinkerton, Nagasaki limanında geçireceği birkaç ay için, Japonyada bir müddet kalan bütün ecnebilerin tuttukları yolu takip ederek, bir Japon kızıyla evlenir. Japonca kelebek mânasına gelen (Şo-Şo-San) ismini taşıyan genç kızı, babası, muayyen bir aylık, birkaç kat elbise ve döşeli bir ev mukabilinde, bahriye zabitine verir.

Genç Japon kızı ailesi ve arkadaşlariyle birlikte bahriyelinin açtığı yeni eve gelerek şenlikler yapar, eğlenirler: fakat düğünün en neş'eli bir saatinde Buda mezhebinden bir papas olan bir akrabaları gelir ve genç kızın bu izdivaca karar verilince bir misyoner mektebine giderek dinini değiştirdiğini ifşa eder. O zaman bütün davetliler Şo-Şo-San'ı tel'in ederler ve babası kızını reddeder.

Amerikanın Nagasaki konsolosu Şarples genç Japon kızının bedbaht olacağından bahseder; mülâzimin hiç te ciddiye almadığı bu macerayı tasvip etmez. Fakat Pinkerton, dostunun bu kuruntularına güler ve kadehini kaldırır:

— İleride zevcem olacak Amerikalı kadının şerefine içiyorum.

Der,

Şo-Şo-San ailesi tarafından reddedilmiştir. Artık, kocasından başka hâmisi yoktur; bahriye zabiti, birgün onu açıkta bırakıp giderse sokakta kalacaktır.

Pinkerton, genç kızı teselli eder. Küçük kadın, karanlık ve korkunç istikbalini hiç düşünmez. Çiçekli kiraz ağaçlarının altında, yıldızların ışığında sevişirler.

«Dolce Notte! Quante Stelle! Vieni!»
Tatlı gece, yıldızlar, gel sevgilim!

Operanın birinci perdesi bu güzel sahnenin üzerine kapanır.

II

İkinci perdede, küçük Japon kadını, Amerikalı kocasının açtığı evde yalnızdır. Bahriye mülâzimi Pinkerton, Nagasakiden uzaklaşmıştır. Şo-Şo-San gözleri ve saçları tıpkı babasına benziyen, fakat babasının hiç görmediği küçük oğlu ile oyalanır. Yaşlı hizmetçisi Suziki, memleketteki bu fena âdeti bildiği için hakikatı anlar ve hanımına söyler:

— Siz hâlâ onun geleceğini mi umuyorsunuz? Üç sene geçti. Bir mektup bile almadınız? Burada kaldığı müddetçe evlenen hiç bir ecnebî kocanın döndüğü görülmemiştir.

Bahriye zabitinin giderken bırakmış olduğu para artık bitmek üzeredir. Buna rağmen Şo-Şo-San ümidini kesmez, hizmçiye çıkışır:

— Pinkerton giderken, Saka kuşları gelip yuvalarını kurdukları zaman beni bekle, o zaman ben de yuvama döneceğim, demişti. O, muhakkak gelecektir. Sen ne

Japonca kelebek manasına gelen (Şo-Şo-San) ismini taşıyan genç kızı, babası...

fena huylusun, hemen bedbin düşüncelere kapılıyorsun.

Ve genç kadın küçük oğlu ile evinin bahçesinde oynıyarak, kocasının gelmesini bekler.

Konsolos Şarples, Pinkertondan aldığı bir mektuptan, onun iki sene evvel evlendiği Amerikalı karısiyle birlikte Nagasaki'ye gelmekte olduğunu öğrenir. Bu haberi Madam Batırflaya vermesi lâzımdır. Fakat oraya gidip te çiçeklerin içinde oğlu ile oynıyan genç ve mes'ut anneyi görünce cesareti kırılır.

— Pinkerton'dan mektup alıyor musunuz? diye sorar, genç kadın: O bana vadetti, sakalar yuvalarını yaparlarken geleceğim, dedi amma üç defa yuvalar yapılıp bozulduğu halde o hâlâ görünmedi. Acaba Amerikan sakaları kaç senede bir yuva yaparlar?

Şarples, kadının bu safiyeti ve sadakatı karşısında, fena haberi veremez; arkadaşının işlediği cinayete içi sızlayarak gider.

III

Şo-Şo-San'ın paraca sıkıntı çektiğini duyan Goro, izdivaç tellâlı, onun güzelliğine meftun olan Yamadori isminde zengin bir Japon tüccarını Madam Batırflay'ın evine getirir. Nevyork'da oturan bu zengin tüccar vatanını her ziyaret edişte kolayca alıp bıraktığı sayısız zevcelerine bir tane daha ilâve etmek arzusundadır.

Şo-Şo-San şaşırır: Kendisi Amerikan usulile evlenmiştir, kocası sağdır, nasıl olur da tekrar evlenir?

Şarples bile, Yamadori ile evlenmesini tavsiye edince, genç kadının hayreti büsbütün artar ve kızarak konsolosu da, zengin tüccarı da evinden kovar. Fakat biraz sonra konsolosun daima kendisine dostca muamele ettiğini hatırlıyarak çağırtır ve oğlunu gösterir:

— Ben evli iken, bu varken, nasıl oluyor da bana tekrar evlenmemi tavsiye ediyorsunuz? Pinkerton'a mektup yazarken, ne şeker, ne güzel ve kendisine ne çok benziyen bir oğlu olduğunu yazmayı da unutmayın.

Sonra, oğlunu kucağına oturtarak hülyalara dalar: Japon hükümdarı, Mikado, birgün evin önünden geçerken çocuğu görüyor. O kadar beğeniyor ki annesile beraber saraya aldırtıyor ve prens yapıyor.

Hakikattan bu kadar uzak olan bir kadına Şarples nasıl versin acı haberleri?

Pinkertonun bir Amerikalı kadınla evlendiğini yine söyliyemez.

Şarples çıkınca Suzuki, Goro ile beraber içeri girer.

— İnatcılığı bırakın, der, bu şekilde doğan çocuklara Amerikada ne denir biliyor musunuz?

Goro da söze karışır:

— Hem sizin hem de çocuğunuzun iyi bakılmağa ihtiyacınız var. Yamadoro sizi çok mesut edecek.

Şo-Şo-San o kadar hiddetlenir ki, elinde bir silâh olsa Goro'yi öldürecektir. Adamı evinden kovar.

Tam o sırada bir top sesi işitilir:

Bir harp gemisi limana girmektedir.

Şo-Şo-San sevincinden, heyecandan şaşkına döner.

— İşte sakaların yuva kurma mevsiminde geldi, Suzuki, gördün mü, nasıl sözünü tuttu. Çabuk, dürbünü ver, elimi tut titremesin de geminin ismini okuyayım.. İşte, ta kendisi, Linkoln! Evet, Pinkertonun gemisi.

Küçük kadın artık neş'e içindedir. Kiraz ağaçlarının, menekşe güllerinin bütün çiçeklerini toplatır, onun geleceği odayı süsler, yerlere bile çiçek petalları serpilir. Kendisi de, gelin geldiği günkü beyaz elbisesini giyer. Saçlarından, nefesinden, bütün evden taze çiçek kokuları taşmaktadır.

Artık hava kararmak üzeredir. Renkli fenerler birer birer yanar. Pencerenin istoru üç yerinden aralanmıştır: Biri, Şo-Şo San'ın ayakta durarak bakabileceği kadar yüksekte.. ikincisi biraz daha aşağıda, Suzuki'nin oturarak dışarısını görebilmesi için.. üçüncüsü ise yere çok yakın: Küçük çocuk ta babasının yolunu o aralıktan gözleyecek.

Hava artık iyice kararmıştır. Sokak yavaş yavaş tenbalaşır. Gece ilerler. Şo-Şo-San ayaktadır, hiç kımıldamaz... Hizmetçi ve çocuk oldukları yere yıkılarak uyuyakalmışlardır. Nihayet fenerler birer birer söner, kurşuni, gamlı bir ışık içeri sızar. Mırıltı halinde, uzak bir gemici türküsü duyulur: Tayfalar sabahı selâmlıyarak işe başlamaktadırlar.

Sabah ışığı odayı aydınlatınca, Suzuki uyanır, yatıp biraz dinlenmesi için hanımına yalvarır, Şo-Şo-San yerde uyuyan bu çocuğu yatağına yatırır. Kendi yatmaz.

Biraz sonra, Pinkerton, arkadaşı konsolos ile birlikte gelir. Suzuki, hanımının bütün gün nasıl hazırlıklar yaptığını, ve gece sabaha kadar ayakta beklediğini anlatır.

Amerikalı zevcesi de bahçede olan Pinkerton ilk defa olarak nedamet duyar. Küçük Japon kadınının sitemli, yaşlı gözleri ve bir zamanlar mesut ve şen günler geçirdiği yuvasının bu durgun halinden müteessir olarak konsolosa para bırakır ve kaçar. Bu hatıra artık onu ebediyen tazip edecektir.

Amerikalı kadın, içeri girerek Şo-Şo San ile karşılaşır. Japon kadını, hakikatı derhal kavrar. Çocuğu isteyen Amerikalıya:

— Evet, der, babası onu daha iyi yetiştirir, yarım saat sonra gelip alsın. Şimdi hazırlarım.

Amerikalı kadın gider ve Pinkertona çocuğu alabileceklerini söyler. Konsolos şasar.

— Daha bir gün evvel çocuğunu mâbudu gibi seven bir kadın nasıl oluyor da şimdi onu yabancı bir kadına veriyor?

Şo-Şo-San, Buda mâbedindedir. Dua ettikten sonra bir siyah tül ve kabzasında şu sözler yazılı olan bir hançer alır.

« Şerefle yaşamak imkânı kalmadığı zaman şerefle ölmek için! »

Eve döner. Çocuğunu kucaklar, öper, ve küçük iskemlenin üzerine oturtarak:

— Şimdi, der. Seninle bir oyun oynıyacağız amma sen gözlerini bağlatacaksın ve ben aç demeden hiç açmıyacaksın.

Çocuğun gözlerini siyah bir tülle bağlar, eline de bir küçük Amerikan bayrağı verir.

Hançeri alarak paravananın arkasına gider, hançeri tam kalbinin üstüne saplar

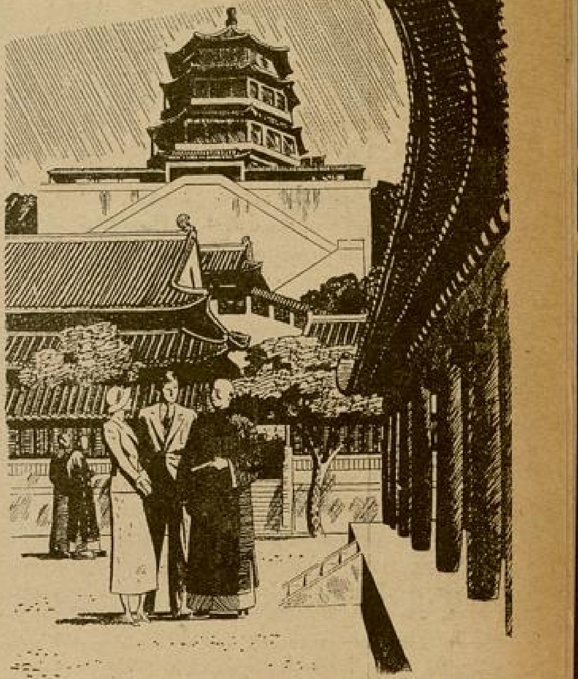

Amerikalı zevcesi ile bahçede olan Pinkerton, ilk defa nedamet duyar.

ve çocuğunun ayaklarının dibinde ölür.

Pinkerton dehşetle haykırarak, odadan içeri girer ve Madam Batırflayın ölüsünün üstüne kapanır.

Şarples, gözleri hâlâ bağlı olan ve elindeki Amerikan bayrağını bırakmayan çocuğu kucaklıyarak dışarı çıkarken perde kapanır.

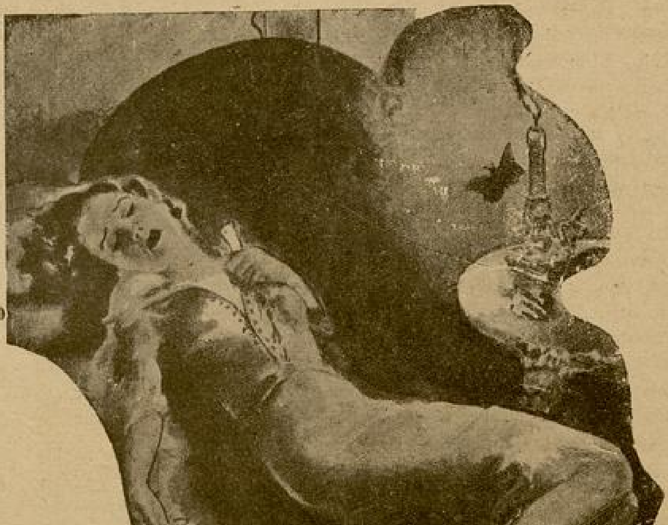

Hançeri alarak paravananın arkasına gider. Hançeri tam kalbinin üstüne saplar ve çocuğunun ayaklarının dibinde ölür.

Tam manasıyle serbest yetiştirilmiş, hoppa, fazlaca zevke ve süse düşkün...

D Ö N Ü Ş

YAZAN : MÜKERREM KÂMİL SU

Suad onbeş günlük tatilini geçirmek üzere ailesinin yanına gelirken sevdiği kızı da beraberinde getirmişti. Nişanlanmadan önce genç kıza memleketini göstermek, ailesi ile yakından tanışmasına yardım etmek istiyordu. Babası emekli olduktan sonra Balıkesire yerleşmiş, biraz babadan kalma arazinin, biraz da kendi biriktirdiği para ile alınmış ev ve dükkânların geliriyle iyi bir şekilde yaşamakta idiler. Annesi az okumuş, fakat iyi bir aile içinde yetişmiş, görgülü bir kadındı. Asrın icaplarına uymak zaruretini çoktan kabul etmiş oldukları için oğullarının getirdiği genç kızı yadırgamadılar.

Merâl, uzun yıllar Avrupada dolaşmış bir hariciyecinin kızıydı. Annesi Fransızdı. Tam manasiyle serbest yetiştirilmiş, hoppa, fazlaca zevke ve süse düşkün, kendini beğenmiş, daima sevileceğinden emin, bunun için de mağrur bir kızdı.

Eve ayak basar basmaz ortalığı nefis bir koku sarmış, duvarlarda kahkahalar biribirini kovalamağa, ıslıkla çalınan parçalar evdeki durgun havayı harekete getirmeğe başlamıştı.

Doğrusunu aramak lâzım gelirse ne Bay Sadık böyle bir kıza gelinim demek isterdi; ne de Bayan Mehpare oğluna bu tipte bir eş tahayyül etmişti. Fakat Suad onların biricik yavrularıydı. İstekleri her zaman için mukaddes bir emir telâkki edilmişti.

Herkes Merâle evin gelini gözü ile bakıyor; ellerinden gelen misafirseverliği tam manasiyle gösteriyorlardı.

Sporcuların Tepecikte yapacakları şenliğe gitmek için evde hummalı bir hazırlık başlamıştı. Misafirlerine memleketin sayılı gezinti yerlerinden biri olan Tepeciği, orada toplanacak halkı, aralarında yarışlar yapacak, eğlenceler tertip edecek gençliği bir arada gösrermek istiyorlardı.

Sabahleyin erkenden kapının önüne arabalar sıralandı. Sepetler, çantalar, halılar, gramofon, su testileri, semaver falan yerleştirilirken genç adam sevdiği kızın hazırlanmasını içi titreyerek seyrediyordu.

Arabalar önden çekilecek, onlar da biraz sonra gideceklerdi

Merâl dudaklarını, tırnaklarını gelinciklerin rengine eş bir kızıllıkla boyamış; yüzüne gölgeler yapan geniş kenarlı bir panama giymişti. Gri renkli külotu, spor ayakkabıları, gümüş saplı kırbacı ve genç göğsünü yumuşak çizgilerle okşayan bülûzu ile çok şıktı. Geçtikleri yerlerde bir heyecan dalgası bırakarak kır yollarına çıkmışlardı.

Papatyalar sarı başlıklı şemsiyelerini açmışlar; gelincikler yol boylarına sıralanarak geniş eteklerini tatlı sabah rüzgârına kaptırmışlardı..

Tarlalarda boy veren narin başakların yeşil sorguçlarında çi damlalarının pırıltısı, yeşil ipek üstüne fosfor serpilmiş hissini veriyordu. Atbaşı gidiyorlar, temiz havayı koklayarak, kırların renk ziyafetine gülümseyerek konuşuyorlardı. Suad, sabah güneşinin ılık okşayışları içinde rengi, sesi, kokusu ve bütün varlığıyle nefis bir tablô yaratan genç kıza baktıkça başının döndüğünü, benliğinin onun iradesi elinde bir avuç balçıktan başka birşey olmadığını hissediyordu.

Bahar yağmuru tarlalarda yeryer su birikintileri yapmıştı. Güneş bu sularda yıkanırken taşıdığı elmaslardan çoğunu bırakıyor; yeşil otlar arasında sarı, penbe, mor çiçekler gülümsemeğe çalışıyorlardı.

İlerde bir çoban, sopasına dayanarak kalın bir sesle yayılan sürüsünü toplamağa uğraşıyordu. Merâl çobanın ıslak paçalarına, çamurlu ayaklarına ve nasırlı ellerine bakarak :

— Çoban denince gözlerimin önünde genç ve âşık bir erkek canlanırdı, dedi. Bakışları ateşli, yüzü yanık, göğsü büyük bir aşkı taşıdığı için muhteşem bir delikanlı düşünürdüm. Sesi de, ıslığı da, kavalı da gönül sürükleyici ve sarıcı sanırdım. Ne sukutu hayal ! Şu adamın pisliğine, yüzündeki çizgilerin kabalığına bak.

Suad, sevdiği kızın hayal kırıklığına sebep olan çobana nefretle baktı. İlerdeki bataklıkta mandalar suya gömülmüşlerdi. Geviş getirişlerinde, biribirlerinin boyunlarına sokuluşlarında ve çamurlu sırtlarının seğirişinde nihayetsiz bir keyfin varlığı seziliyordu. İri gözleri, bir insanın en çılgın saadet dakikalarından olduğu gibi süzgünleşmişti. Meral onları da beğenmedi, iğrenç buldu :

— Sürü bembeyaz olmalı, dedi. İnsan okşarken eldivenlerinin lekeleneceğini düşünmemeli.. sonra atını sürdü. Genç adam da arkasından... dörtnala Tepeciğe girdiler.

* * *

Şehir sanki buraya çekilmişti. Derenin iki kıyısına da kilimler, hasırlar, halılar serilmiş; ağaç dallarına salıncaklar kurulmuş, iki taş arasına ocaklar yakılmış, göveçler ateşe otutturulmuş, semaverler keyf çatmış, su içinden marullar, tablalarda erikler, çağlalar yeşilin en güzelini taşıdıkları için kendilerine atılanlara gülümsemeğe koyulmuşlardı.

Çığırtkan plakların seslerine bebek ağlamaları, ninniler, suya giren çocuklarını azarlıyan kadın sesleri karışıyor; «çaydan kahveden» diye bağıran kahveci çı-

rakları, dönerini, kebabını öven aşçı kalfalarının beyaz önlükleri dekoru tamamlıyordu.

Sırt üstü uzanan orta yaşlı bir adam genç süvarileri görünce dirsekleri üstünde doğruldu. Cezvede kahveyi kabartmağa çalışan karısı, kocasının bakışlarını kovalıyarak genç kıza dik dik baktı. İçlerinden düşündüler:

«Ne talihli erkek! Piliç gibi kızı yanına almış, gel keyfim gel...» «Şu yüzsüzlüğe bakın, kıyamet gibi kalabalık içinde pantalon giymekten sıkılmamış. Hele boyası!»

Süvarileri gören çoluk çocuk, oyunlarını bırakarak ardlarına takılmışlar; genç kızlar yan gözle bakmağa, delikanlılar kasketlerini biraz daha yana iterek iç çekmeğe başlamışlardı. Suad hiçbir şeyin farkında değildi. Yalnız sevdiği kızın memleketini beğenmesini, eğlenmesini, buralara yabancılık göstermemesini istiyordu, okadar.

Merâl ise kalabalık arasında belli bir heyecan dalgası yaratan varlığının derin bir hazla kamaştığını, yüzüne dalan bakışlardaki ateş ve özenişin kalbini sevinçle doldurduğunu hissediyordu. Bir kraliçe ihtişamiyle geniş bir ağaç gölgesinde kendisi için hazırlanan portatif sandalyalardan birine geçti. Yerde oturamıyacağını düşündüğü için masa, sandalya, hamak falan getirmişlerdi. Suadın uzak akrabalarından bir genç kız çayını eline tutuşturdu. Merâl geldiği gündenberi bu kıza hiç ehemmiyet vermemişti. Fakat bugünkü giyinişi ve hareketleri hoşuna gitti. Küçük kız, saçlarını kırmızı zemin üzerine beyaz benekli bir mendille sarmış, üstüne iri dallı, askılı bir etekle, bir Rumen bulûzu geymişti. Ayaklarında yumuşak sandallar vardı. Gülüyor, konuşuyor, salıncakta kolan vuruyor, şarkı söylüyor, gerilen iplerden atlıyor, birdirbir oynıyan çocukların arasına karışıyordu. Taşkın neş'esi yaşlıların bile yüzlerinde aydınlık bir gülüş yaratıyordu.

Suad, sevdiği kızın bakışları karşısında kumanda bekliyen bir esir itaatı gösteriyordu. Herkes için için bu ateşli sevgi ile ilgiliydi.

Öğle yemeğinden sonra hepsine tatlı bir gevşeklik gelmişti. Bayan Mehpare:

— Buraya uyku için mi geldik? Haydi Sermin, bir şarkı söyle de biraz açılalım, dedi.

Genç kız biran düşündükten sonra Suada baktı. Çapkın bir göz kırpışı ile Fidaydaya başladı.

Fidayda, a canım Fidayda
Beşyüz lira yedirdim bir ayda
Alıp seni kaçarım ne fayda
Hoşuma da gidiyor bu sevda!

— Memleketimi sevmeyen, aile duygularıma aykırı hareket eden, yakınlarımı yadırgayan böyle eksantrik bir kızla..

Türkünün burasına gelince ses büsbütün başka bir mana alıyor; bakışları genç sevgililerin gözbebeklerinde birşeyler arayıp buluyordu.

Hoşuma da gidiyor bu sevda!...

Hemen hemen türkünün bu parçasını hep birden tekrarladılar.. hoşa giden sevdası bu mıydı acaba? Suadla Merâlin sevgisi...

***

Dönüşte genç kıza Tepecik hakkındaki fikrini sordular.

— Bir avuç bulanık su, cılız birkaç ağaç gölgesi, nemli topraklara serilmiş bir yığın halk, eğlendiğini zanneden bir alay genç!

Diye dudak büktü.

Serminin "hoşuma da gidiyor bu sevda„ sözünü söylerken Suadın gözlerine dikilen bakışları sanki günün bütün sitemini genç adamın ruhuna boşaltmıştı.

***

İstanbula dönecekleri gece Suad annesi ile yalnız kaldı. Yaşlı kadın oğlunun saadetinden kuşkulanıyor, fakat derin olduğunu tahmin ettiği sevgisini bulutlandırmak istemiyordu. Konuşurlarken bir aralık:

— Ne vakit nişanlanıyorsunuz oğlum, diye sordu. Düğün ne zaman?

— Kiminle anne? Ve hangi düğün?!

Sonra başka birşey söylemeden annesinin dizlerine kapandı. Ağlamamak için kendini güç tuttuğu her halinden belliydi. Derin acısını ifade edemiyeceğini anlamakla beraber:

— Memleketimi sevmiyen, aile duygularıma aykırı hareket eden, yakınlarımı yadırgıyan böyle eksantrik bir kızla mes'ut olmama imkân var mı anne? Dedi. Yanılmışım. Hislerimin sürüklediği yolun çıkmaza saplandığını gördüm ve geri dönmeğe karar verdim.

— O ne düşünüyor? Bir genç kız kalbini ve şerefini kendi saadetinden önce düşünmelisin değil mi çocuğum?

— Anlaştık anne. O, arkadaşlığımızı naneşekerine benzetiyor. Önce biraz tatlı, sonra da yakıcıymış. Uğradığı hayal kırıklığını açıkça anlattı. Sevgiyi ikinci plânda bıraktığını, mes'ut olmak için yalnız sevginin kâfi gelmiyeceğini söyledi. Bu seyahat da şerefini gölgeye düşüremez. Buna görgüsü, aldığı terbiye, sonra dürüstlüğümüz...

— Oğlum, ben ana olduğum için herşeyden ve herkesten çok seni düşünürüm tabii. Niçin artık açık söylememeli. Zaten o kızla mes'ut olacağını hiç aklım kesmemişti. Gönlüm inanmıyordu buna...

***

Bir yıl geçti. Suad yine onbeş günlük tatilini geçirmek için memleketine döndü.

Herkes sevinç içindeydi. Genç adam istasyonda kendisini karşılıyanlar arasında tavurları, minik şapkası ve dost bakışları ile Sermini görünce bir yıllık düşünüş ve hasretinin bütün sıcaklığıyle genç kıza yaklaştı.

Anlaşmaları uzun sürmedi. Bir yıl önce gülünç bulduğu sevda üstünde biran bile durmadı Sermincik... Suad onunla mesut olacağına kuvvetle inanıyordu. Çünkü bu sade ruhlu şen, temiz kız; ne tarlasında terliyen çiftciyi, ne bir kuyu başında eğlenen halkı, ne yanık yüzlü çobanı, ne de memleketinin eğlenme tarzını diline düşürüp bin bir eğlence mevzuu çıkarmıyacaktı.

Onlar birbirlerinin dilinden, ruhundan, düşünüş ve duyuşlarından mükemmel bir şekilde anlıyacaklardı. Mesut olmak için de bundan başk ne lâzımdı ki?..

Dünyanın En Zengin Adamı Kimdir ve Nasıl Yaşar?

Dünyanın en zengin adamı kimdir? Bu sual, zaman zaman ortada dolaşır, zihinleri bir müddet işgal eder, fakat rakamların, biribirini susturan belâgati bu müşkülü halle kâfi gelmez.

Hakikaten, dünyanın en zengin adamının kim olduğunu tayin etmek hayli zor bir iştir. Maamafih, elde mevcud istatistiklere göre, bu en zangin adamı, şimdilik Haydarâbad Nizamı Mir Osman Ali Han diye tayin etmek mümkündür.

Ne isimleri sık sık gazetelerde sütunlar dolduran sanayi ve maliye kodamanları, ne de sarayları, mücevherleri, debdebeleri ve tantanaları dillere destan olan Hind Mihraceleri; ne de otomobil veya petrol kralları zenginlik bakımından Osman Ali Hanla boy ölçüşemezler.

Bikânir Mihracesi, İngiltereye son yaptığı seyahatte, oradan satın alıp memleketine götürdüğü eşyayı ancak beş vagona sığdırmak mümkün olmuştu. Bu eşya arasında, çocukları için aldığı iki yüz bin İngiliz liralık oyuncak, elli kat kostüm, silâhlar, gramofonlar, telsiz makineleri ve frijiderler vardı.

Mizar Mihracesinin mücevherlerine biçilen kıymet dört yüz elli milyon frangı mütecavizdi. Patiala Mihracesinin senelik varidatı bir milyon İngiliz lirası, Baroda mihracesinin ise altı milyon İngiliz lirasıdır.

Fakat, Haydarâbad Nizamı bütün bunları yaya bırakmıştır. Hiçbir şey imal etmiyen, hiçbirşey satmıyan, Ağahan gibi Derbi yarışlarile alâkası olmıyan, hususî tayyaresi bulunmıyan, doğduğu tarihtenberi memleketinin hududlarını bile aşmıyan Mir Osman Ali Hanın yanında Fordlar, Rokfellerler, Roçildler ve onlara ayar bütün milyonerler ve milyarderler fakir insanlar gibi kalırlar.

Haydarâbad Nizamı Osman Ali Hanın nakdî serveti, Türk parasile on sekiz milyar üç yüz yetmiş beş milyon lira tahmin edilmiştir. Fakat, bu para, her sene, on beş milyon tebaasının kendisine hediye olarak takdim ettiği para sayesinde mütemadiyen artmaktadır.

Geçenlerde, ellinci yıldönümünün tes'idi merasiminde, tebaasının verdiği para dört milyon liraya yakındı.

Haydarâbad Nizamının otuz sarayı vardır. Sahib olduğu mücevheratın kıymeti üç buçuk milyar Türk lirasıdır. "Nizam pırlantası" diye şöhret bulan 277 kıratlık, dünyanın en kıymetli taşı da onun elinde bulunuyor.

Fakat, tebaası tarafından bir yarı ilâh, bir fevkalinsan telâkki edilen Haydarâbad Nizamı, bütün bunlara rağmen gayet sade bir hayat yaşamaktadır. Hattâ, her sene Avrupaya seyahatler yaparak orada kucaklar dolusu para bırakan, komşu mihracelerin hayatına bile yabancıdır. Gayet kanaatkâr bir ömür sürer. İngiltere mesahai sathiyesine muadil büyüklükte olan Haydarâbad devletinin hududlarından bir kere bile dışarı çıkmağı düşünmemiştir.

Haydarâbad Nizamı, servetini, son derece iktisada riayet suretile idare eder. Hattâ, bir gün, seyyar bir dondurmacıyı, malının kötülüğüne bakmadan çok pahalı dondurma sattığından

Ne de sarayları, mücevherleri, debdebeleri ve tantaneleri dillere destan olan Hint mihraceleri..

Yarım Ay'ın Öğütleri:

Bazıları, erkek vücudünün ağırlığına aid kilo mikdarında boyun bir metreden geriye kalan uzunluğunun bir esas olmasını ve meselâ 1,70 olanın 70 kilo gelmesi icab ettiğini söylerler. Kadınlar için yukarıdaki esastan daima 5 kilo tarhetmek lâzımdır. Yani boyu 1,60 olan kadının 55, 1,65 olan kadının 60 kilo gelmesi aşağı yukarı normal sayılır.

Fakat boy ile ağırlık arasında muayyen muvazeneyi gösterecek bu şekilde kat'i bir nazariye ortaya atmak fennî ve ilmî telâkki edilemez. Çünkü ağırlık sade boya göre değil, kemiklerin, adalelerin teşekkülüne vücüddeki kanın mikdarına ve saireye göre değişebilir. Onun için ayni boydaki normal kadınlardan bir çoğunun ağırlıkları arasında daima 3-5 kilo bir fark görüldüğü gibi, keza ayni ağırlıktaki ve ayni boydaki kadınlardan bir çokları yekdiğerinden birkaç santimetre daha uzun veya daha kısa görünebilirler. Bu, gözün karşısındaki vücudün yapılışına nazaran hafif bir aldanışıdır. Çünkü ince yapılı vücudler fazla adelelidir, ve fazla fışkırmış bir tarzdadır. Dolgunca olanların adaleleri daha yumuşaktır. Fazla gerginlik gösteremezler.

Diğer taraftan ayni boy, ayni yapılışta iki kadın bazan ayni ağırlıkta çekmezler. Birinin karnı toktur, ötekinin aç.. Yahud biri fazla su içmiştir, öteki hiç!..

Maamafih bizim asıl bahsetmek istediğimiz kilo ile boy ve vücud arasında bulunması lâzım gelen nisbetten ziyade bir kadının niçin ağırlığına fazla dikkat etmesi icab ettiği hususunun tetkikidir. Kim sık sık tartılırsa, o, gerek sıhhatını, gerekse bünyesini çok iyi tanır ve ona göre sıhhat ve tuvalet tedbirleri ittihaz eder.

Her hafta ayni gün, ayni saatte ayni kıyafetle, ayni kantarda tartılmak ağırlığı kontrol için en muvafık usuldür. Bu, normal kadınlar içindir. Eğer zayıflama kürü takib ediyorsanız hemen hergün, hiç olmazsa gün aşırı tartılmanız gerektir. Hassas teraziler 200 hatta 100 grama kadar gösterirler. Zayıflama kürlerinde, mümkün mertebe az gıda almak ve idman hareketleri yapmak usullerinde başlangıcda kilo fazlaca azalır, sonlarında ise gayet ağır gider. Onun için iptidada fazla sevinmek ve sonunda da endişeye düşmek doğru değildir. Meselâ 20 kilo kaybetmesi icab eden birinin ilk haftada 5 kilo birden düştüğü görülür. Halbuki 5 kilo kaybetmesi icab edenin ilk haftada düşeceği mikdar ancak 2 veya 2 buçuk kilodur.

Böyle kür yapanların ucuz bir kantar almaları şarttır. Her sabah onda ayni kıyafetle tartılıp ağırlıklarını kaydetmeleri, keza, akşamları yatmazdan evvel de gene o elbise ile tarlılarak kantarın gösterdiği rakamı, sabahkinin altına yazmaları muvafıktır. Sabahki mikdarla akşamki mikdar arasında daima 700 gram bir fark vardır. Eğer bu defa ayni şekilde devam ediyorsa normal kilonuzu muhafaza ediyorsunuz demektir. Şayet eksiliyorsa zayıflamakta olduğunuza delâlet eder. Artması tabiatile hiç de hayra alâmet değildir. Jimnastiği fazlalatmak, gıdayı, suyu azaltmak icab eder. Bu iş epey güç birşeydir amma, inceliklerini muhafaza etmek istiyenler çaresiz katlanacaklardır.

§ Ahbablarınızı, onları evde bulabileceğiniz en muvafık zaman olması itibarile yemek saatinde telefon başına çağırarak rahatlarını kaçırmayınız ve yemeklerinin soğumasına sebebiyet vermeyiniz!

§ Karşınızdakinin acele bir işi olduğunu sesinden, konuşuş tarzından anladığınız vakit lüzumsuz lâkırdılar ve cümlelerle onu işgal etmeyiniz.

§ Şayet mühim bir mesele konuşacaksanız, karşınızdakinin telefonu bulunduğu yerde yalnız olup olmadığını münasib bir cümle ile anlamağa çalışınız.

§ Gizli birşey konuşacaksanız, bunu telefon vastasile yapmak daha iyidir. Çünkü misafiri, ziyaretçisi, hısımı, akrabası varsa onlara duyurmamak için ne müşkül vaziyetlere düşeceğini ve son derece mahcub olacağını tabii tahmin edersiniz.

§ Eğer, karşınıza beklediğiniz arkadaşınız çıkmazsa «pekâlâ, ben kendisini bir daha ararım!» gibi soğuk bir cümle ile mükâlemeyi kesmeyiniz. Ona, sizin için katlanmış olduğu zahmete mukabil münasib bir cümle ile teşekkür etmeği unutmayınız!

§ Aranan birinin yerine tesadüfen siz telefona gitmişseniz keza karşınızdakine soğuk ve kuru bir cümle ile hitab etmeyiniz. Hiç lüzumu olmadığı halde kabalığınıza hükmettirirsiniz ve belli olmaz, bir gün biribirinize tesadüf ettiğiniz zaman mahcub düşersiniz.

Lokman Hekimin Mecmuası

Her mektepliye, her aileye, her eve lâyık lâzımlı bir mecmuadır. (22 numaralı Lokman Hekim) çıkmıştır. Çok kıymetli, hayata, gençliğe ait bir çok makalelerle doludur tavsiye ederiz.

Annelere:

Yavrunuza en güzel yaş hediyesi, çalışmasını takdir için en güzel mükâfat ona bir tane :

[TÜRK İKİZLERİ]

kitabıdır. Bayan Cahit Uçuğun yazdığı bu büyük Çocuk romanını, (Çocuk Esirgeme Kurumu) bastırmıştır.

Ciltsizi 60, ciltlisi 75 kuruştur. Genel Merkezinden tedarik edebilirsiniz.

dolayı haşladığı meşhurdur. Aile erkânına, haricden elbise tedarikine mecbur olmamaları için kendi kullanılmış elbiselerini uzun müddet giydirdiğini anlatırlar. Son zamanlarda, tahsil için İngiltereye yolladığı iki oğlu, yol masraflarını güçlükle temin edebilmişlerdir. Birçok müşkülâttan sonra, nihayet, kendilerine üç ay için yirmi beş bin lira verilmiştir.

Hindistan Racalarından pek çoğu, bizzat hazır bulundukları merasimde, saraylarından müzeyyenat içinde müteaddid filler çıkarmağı âdet edinmişlerdir. Haydarâbad Nizamı, hiçbir zaman, merasime birden fazla fil iştirak ettirmiş değildir.

Otomobile binmek icab ettiği zaman, yirmi beş sene evvel satın aldığı ve o tarihtenberi, içinde ancak yedi yüz kilometre yol katettiği eski bir Rols Roys'a biner. Haydarâbad Nizamının bundan başka iki otomobili daha vardır. Fakat onlar da otuz üç seneliktir.

Mir Osman Ali Han, konforla hiç alâkadar değildir. Kendisile görüşen pek çok kimselere, sarayda yaşadığı kadar bir çadır altında da ayni şekilde yaşıyabileceğini söylemiştir. Esasen, Nizam, modern dünyanın yeniliklerinden nefret ettiğini söylemekten hiçbir zaman çekinmez. Meselâ, radyo dinlemekten mütemadiyen imtina etmiştir.

Esvabları gayet sadedir. Hele yemeklerinde, ilk şart sadeliktir. Haydarâbad Nizamının ağzına salça koymaması, aşçılarını şaşkına çevirmiştir.

Mir Osman Ali Han, mirî serveti de şahsî serveti kadar kıskançlıkla idare eder. Memleketinin bütçesi için hazırladığı üç senelik plânın çok şayanı memnuniyet neticeler verdiği söylenmektedir.

Nizamın başlıca meşgalesi, Haydarâbad devleti topraklarının ziraat ve sulama işleridir. Ata bindiği, ava gittiği, herhangi bir oyunla veya sporla alâkadar olduğu görülmemiştir.

Fakat, akşam olup ta sarayının kapıları milyarlarla dolu dairelerin üzerine kapandıktan sonra, Haydarâbad Nizamı Mir Osman Ali Han yegâne zevk duyduğu bir işle meşgul olmağa başlar ki, o da, ordu lisanile şiir yazmaktır.

Bay Misak Nazar (ortada) ve icad ettiği otomatik bilârdolardan ikisi.

OTOMATİK KARAMBOL BİLÂRDOSU

İnsanlar, daima tenevvüe teşnedirler, değişikliğe can atarlar.

Aynı haleti ruhiye, biz muharrirlerde de vardır. Alıştığımız mevzulardan kurtulmayı, orijinal bir konu, bir haber üzerinde kalem yürütmeyi isteriz. Benim bu isteğime, arasıra Yarım Ayla Resimli Ayın büyük patronu - çünkü diğer ortakların ağabisidir - Bay Hidayet Eren - ki biz ona Hidayet amca deriz, yahut da yazı paralarını kendisinden aldığımız için Karun amca! - yardımcı olur. Gözüne ilişen bazı nevi şahsına münhasır bir haberi not eder, hafızasında saklar ve sonra da beni arar. Ortalarda görünmüyorsam çalıştığım diğer gazete ve mecmualara telefon eder. Şayet, taliim yaver olup da kombineyi kulağına götüren bensem, aşağı yukarı aramızda şöyle bir konuşma olur:

— Allo?

— Alaçam orada mı? (Bunu sorarken, sesinde, yaramaz ve haşarı çocuğunu azarlamıya hazırlanan kaşları çatık bir baba tonu vardır.)

— Kimsiniz Bayım?

— Ben Hidayet!

— (Gayet mülâyemetle) Sana cevap veren, aradığının tâ kendisidir. Buyur Hidayet amcacığım, zaten ben de seni bulacaktım.

— Niçin?

— Şey.. Bugün para istiyecektim de!

— Ooo... Bugün para yok! Kahve ikramına razıysan gel. Hem bak sana röportajlık bir haber de vereceğim.

— Eh, o da para sayılır, yalnız biraz teehhürle.

●

Yazan:
SABİH ALAÇAM

●

Öyle ya, Hidayet amcada paranız olsun. Bankadan faiz alıyor sayın kendinizi! Yalnız onun kasasının faizi nakdî değildir. Eğer keyfi 400 dirhemse, yahut gönlünün havasını bu ağırlığa getirmesini biliyorsanız hedefiniz ya Filipin tezgâhıdır, yahut da Balık lokantası!

***

Yine, günlerden bir gün, bizim Hidayet amca, yahut Karun amcayla konuşurken bana küçücük bir haberden bahsetti. Bu, Misak Nazar adında bir Türk hırfet erbabının otomatik karambol bilârdosu icat ettiği hakkındaydı.

Otomatik karambol bilârdosu.. Bu, pek akla yakın birşey değildi. Karambol bilârdosusunda otomatik tesisat yapmak, oyunun şekline uymıyacak gibi görünüyordu. Bilârdonun malûm kaidelerine nazaran, bunların otomatik bir oyunda muhafazası nasıl mümkün oluyordu?

Bu, Misak Nazar adında bir Türk hırfet erbabının otomatik karambol bilârdosu icat ettiği hakkındaydı.

Fakat ortada bir hakikat vardı ki Bay Misak Nazar bu iki zıddı birleştirmek yolunu bulmuştu. İşte, bu merakla mucitle konuşmağa karar verdim. Hamama kadar yapılacak olan küçük bir seyahat beni maksadıma ulaştırıyordu.

Bu seyahatı yaptım. Bay Misak Nazarla karşı karşıyayız. Kendisi:

— Ben aslan Adapazarlıyım, diye söze başladı. Tâ çocukluğumdanberi makina işlerine karşı içimde bir merak duyardım. Esasen, ailemizin Adapazarında marangoz fabrikası vardı. Böyle bir muhit içinde yetişmiş olduğum için diğer arkadaşlarım hırsız - polis oynarken, uçurma uçururken ben onlara karışmaz, fabrikadaki tornaların, tezgâhların etrafında vaktimi geçirirdim. 15-16 yaşına geldiğim zaman, kendi çalışma ve zekâmın bir eserini ortaya koymak ihtiyacını şiddetle duymağa başladım. Nihayet küçük bir demirci dükânı modeli yaptım. Bu dükkân tahta bir sandık içinde faaliyette olan 12 adamdan ibaretti. Biri demir dövüyor, biri ocağı yakıyor, biri tesviyecilik yapıyor, biri kürek çekiyor; velhasıl hakikî bir demirci dükânının tam bir örneği karşınızda canlanıyordu. Meselâ ocağa konan ufacık bir ateş parçası etrafa kıvılcımlarını saçmıya başlıyordu. Yahut narı beyza haline gelen de-

mire su veriliyordu. Dükânımın harekete geçmesi için, tahta sandığın dışarısında bulunan ufacık bir kolun - tıpkı gramofonda olduğu gibi - çevrilmesi kâfiydi. Artık sevincime payan yoktu. Eserimi kaptığım gibi, kazanın en büyüğü olan belediye reisine götürdüm. Bu zat, ailemin tanıdığı olduğu ve ilim muhibbi bulunduğu için beni fevkalâde teşvik edecek mahiyette sözler söyledi. Dostlarına dükkânımı gösterdi. Artık, Adapazarının küçük muhitinde küçük bir şöhret sahibi olmuştum.

Fakat, bu sevincim, kötü bir tesadüfle, çok devam etmedi. İstanbuldan Salih ağa isminde bir baş komiseri Adapazarına yolladılar. Ben onun ne tıynette bir adam olduğunu bilmediğim için, demirci dükânımı yine sevine sevine gösterip kendime aferin dedirtmek hevesine kapıldım. Fakat, herif ne yapsa beğenirsiniz ? Beni kötü kötü süzdükten sonra :

— Vay hain vay, demesin mi ? Sen bu akıl ile bomba yapmağa da kalkacaksın, seni padişah düşmanı seni, ver o şeytan karışan sandığı bana, parça parça edeyim de akıllan!

Korkudan dona kalmıştım. Aman, etme, eyleme demeğe vakıt bulamadan benim o canım demirci dükkânım, başkomserin tekmeleri altında param parça olmuştu. Ne kadar meyus, ne kadar kederli eve döndüğümü bilemezsiniz.

Aradan seneler geçti. Artık ben de oyuncak yapmaktan ağzımın payını aldığım için bu heveslerden vaz geçmiştim. Marangozluk san'atında ilerlemeğe bakıyordum. Hattâ bir kaç kerre İstanbuldan gelen yaverlerle Yıldız sarayına bile gittim. Arap İzzet paşanın köşkünde çalıştım. Fırsat düştükçe o devrin ricaline başkomserin tekmeleri altında mahvolan demirci dükkânından bahseder; bu gibi şeylerin daha mükemmelini yapmak için müsaade almağa çalışırdım. Fakat nafile! Kimseye dert anlatamıyordum. Benden yalnız usta bir marangoz elinden çıkmış mobilye istiyorlardı, o kadar!

Nihayet, biliyorsunuz, inkılâplar oldu. Fakat meşrutiyet büyük harp ve felâket seneleri içinde geçtiği için ortaya bir eser koymağa muvaffak olamadım. Bu arzularımı ancak şimdi tatbik mevkiine koyabildim. Avrupaya gitmiştim. Orada otomatik bilârdoyu gördüm, Bu bilârdonun bütün hususiyeti, değişik bir tarzda tertibatı ihtiva eden bir saatle işlemesi idi ve benim gibi işten anlayan bir adam için yapılması pek kolaydı.

Evvelâ (Otomatik Türk bilârdosu) adiyle bunları yaptım, piyasaya çıkardım. Fakat, bu nihayet, memleketimizde olmıyan bir oyun aleti yapmaktan ibaret bir işti. Halbuki ben, kopyacılık değil, dünyada eşi olmayan bir eser meydana çıkarmak istiyordum; çalıştım, yorulmadım, mütemadiyen çalıştım. Nihayet, otomatik karambol bilârdosunu yapmağa muvaffak oldum. Fakat henüz ihtirâ beratına ait formalite muamelesi nihayet bulmadığı için otomatik karambul bilârdosunun sırrını söyliyemem. Berberin hikâyesini duymuşsunuzdur. Adam saçının rengini sormuş; şimdi keseceğim, yere düşer görürsün, cevabını almış! İşte siz de biraz sabırlı olun, bütün matbuatı davet edeceğim, o zaman görürsünüz!

***

Bay Misak Nazar ayrıca bir de (cesaret oyunu) adını verdiği diğer bir oyun aletı daha yapmıştır. Bu da nev'i şahsına munhasır olan bir mârifet! Kendisi cesaret oyununu, hakikaten cesaretle oynarken, bana da uzun boylu izahat verdi. Cesaret oyunu, yine bilardo gibi isteka ile idare ediliyor. Fakat şatrancı hatırlatan bir şekilde kuleler diziliyor, bilyalar onların arasından hiç birine temas etmeden gözden hedeflere isabet ettiriliyor. Bay Misak Nazar, yalnız mukallidlerinden şikâyetçi. Açık gözlerden bazıları, söylediğine nazaran, yaptığı bilârdoların benzerlerini vücude getirip satışa çıkarmışlar, o da soluğu mahkemede almış:

— İşin yoksa tezgâhı bırakıp, adliye merdivenlerine tırman dur, diyor. Onun bu sözüne :

— Büyük başın derdi çoktur, cevabını verdim. Külfetsiz nimet olmaz, otomatik karambol bilârdosu icat edip zengin olmak kolay mı zannediyordun. Elbette uğraşacaksın.

— Zenginliği bırak bir yana. Masraf çıksın, kâfi, ben zaten paraya kıymet verir bir insan değilimdir, yeter ki ortaya muvaffak bir eser atayım. Bu mânevî haz benim için, en büyük servettir.

Bay Misak Nazarın babacan bir tavırla söylediği bu söze hem güldüm, hem üzüldüm. Çünkü onun meşki yalnız aşkı ile kalıyordu.

Tarihî Dedikodular:

On sekizinci ve on dokuzuncu asır Fransız muharrirleri meraklarını ve iptilâlarını ortaya koymak hevesinde idiler. Edebiyat âleminde ölmez şaheserleriyle yaşıyan büyük muharrirlerden birçoğunun garip merakları bu suretle öğrenilmiştir.

Meselâ: Volter, çalıştığı odada müteaddid rahleler bulundurur, muhtelif eserlerinin müsveddelerini bu rahlelere ayrı ayrı dizerdi. Volter'in merakı, bu eserlerden her birine bir saat vakit tahsis ederek rahleden rahleye dolaşmak, hikâyeden tarihe, tarihten trajediye geçerek çalışmaktı. Süslü, zengin ve debdebeli bir muhit içinde bulunmadıkça çalışamazdı.

Jan Jak Russo, Volter gibi debdebe ve saltanat meraklısı olmamakla beraber, onun da kendine mahsus merakları vardı. Bir evin dördüncü katındaki tek odadan ibaret ikametgâhında çalışır, fakat kaşrısına mutlaka Monmoransi ormanının bir haritasını sererdi. Hayalen bu ormanda dolaşırken, bu hayali daha kuvvetlendirmek için karşısına bir kanarya kafesi ile büyük bir çiçek demeti koyardı.

Maamafih, Russo, ekseri yazılarını bu sun'i ormandan ziyade yattığı yerde yazmıştır.

Güstav Flober, çok yavaş, çok dikkatli yazmakla şöhret bulmuştur. Çalışma odasında, daima ayağında, beli ipek kuşakla sıkılmış bol bir pantalon olduğu halde oturur, bin bir itina ve titizlikle yazardı. Birçok tereddütlerden sonra vücuda getirdiği cümleyi yüksek sesle okur, dinler.. dinler, kulağına fena gelen kelime olursa çizer, tashih ederdi.

Balzak, bütün hayatını, tükenmek bilmiyen borçlarını ödemek için günde on iki saat çalışmakla geçirmiştir.

Akşam yemeğini saat 6 da yiyen bu büyük romancı; yemekten kalkınca yatağa girer, gece yarısı kalkar, ertesi gün öğleye kadar calışırdı.

Bir kürek mahkûmunun hayatından farksız olan bu işkenceli ömre tahammül edebilmek icin, Balzak, hususî bir rejim takip ediyordu.

Masasının başına geçtikten sonra durmadan, fincan fincan kahve içer, bol kavun yerdi. Bu müddet zarfında, ayakları hardallı suda, başı soğuk kompresler içinde dururdu. Balzak, doldurduğu sayfaları kaldırır, arkasına atar; uşağı bunları toplar, matbaaya götürürdü.

Bu büyük Fransız muharriri, işten yıpranma neticesinde, elli yaşında hayata gözlerini yumdu.

André Maurois'nın Yeni Çıkan "İngiliz Tarihi„ ve TARİHİMİZE BİR NAZAR

— *Geçen sayının devamı ve sonu* —

Galib Kemali Söylemezoğlu
Eski Moskova Sefiri

Bu milletin âlemşümul siyasetini ise, coğrafî vaziyetinin İngiltereye yüklediği "Millî Mudafaa„ meselesinin sureti halli olan "Denizlere hakimiyet„ kısmen izah eder..

"Tayyare„ icadı, onun için en mühim tarihi, zamanımız için de en tehlikeli bir hadisedir.

André Maurois nın yedi fasıldan ibaret olan kitabının "menşeler„ başlıklı birincisinin ilk kısmı burada bitiyor.

Şu birkaç sayfalık yazıda, kıymetli okuyucularımın gözünden kaçmıyan, ve biz Türkleri yakından alâkadar eden, ne büyük hakikatlar, ne benzeyişler vardır.

Osmanlı imparatorluğunu kuran biz Türkler, hiçbir zaman, hiç kimsenin hakimiyeti altına girmemiş, bilâkis, bir güneş gibi şarktan doğarak, az zamanda sağa sola, şimale, cenuba dal budak salmış, yolu üstünde bulduğumuz cevherleri de, küçük büyük demiyerek toplıyarak, koca bir âleme alemdarlık yapmışızdır.

İngizlerin, "Latin„ ve "Jermen kültüründen faydalandıkları gibi, ecdadımız da "Arap„ ve "Acem„ kültürünü kendininkilerile karıştırarak, ortaya gayet ince ve ruhnüvaz bir "dil„ çıkarmışlardır.

Atalarımız, vakıa İngilizler gibi bir adada değil, fakat Anadolu gibi bir büyük yarımadaya yerleşerek, etrafa yayılmışlardır. Ötedenberi büyük bir medeniyete sahip olduklarının delilini de : İki asır gibi nisbeten az bir zamanda, dünyaya hakim bir vaziyete gelip, eski Mısırlılardan, Yunanilerden, Goller ve Romalılardan bugün bir eser kalmadığı halde, her büyük devletin başına gelen nice musibetlere göğüs gererek, hâlâ güçlü kuvvetli, ve medenî bir "Millet„ olarak dünya nazarında "saygı„ ve sevgi ile yer tutmakla göstermişlerdir.

Donanmanın ehemmiyetini, denizlere hakimiyetin kıymetini İngilizlerden çok evvel takdir ederek : Turgut Reisler, Piyerler, Barbaroslar.... ve daha nice namdar deniz kahramanları yetiştirerek, şimdi üç büyük devletin bir türlü paylaşamadığı Akdenizi yıllarca bir "Türk gölü„ haline getirmişlerdir.

İngiltere, bugünkü kuvvet ve kudretini donanmasına borçlu ise, biz de türlü felâketlere ve musibetlere, denizlerdeki hakimiyeti elimizden kaçırdığımız, donanmamızı ihmal ettiğimiz tarihten itibaren uğramaya başlamışızdır... Andre Maurois, İngilterenin bugünkü azamet ve haşmetini hangi esbap, evsaf ve avamile borçlu olduğunu; bu kuvvet ve kudreti nasıl hâlâ muhafaza edebildiğini kitabının sonunda bakınız, ne güzel ve ne veciz bir surette tasvir ve hülâsa ediyor:

I — İngiltere tarihi, insanların en ziyade takdire lâyık muvaffakiyetlerinden birisinin kidir.

Avrupaya yakın bir adada, yollarını kaybetmiş "Celte - Romains„ lerden hayatta kalan birkaçile karışmış, ve macera peşinde koşan "Normands„ lar tarafından teşkilâta tabi tutulmuş "Saksonyalı„ ve "Danimarkalı„ birkaç kabile, birkaç asır içinde "Seyyaremizin„ üçte birine hakim olmuştur. Vaktile Romanında mazhar olduğu bu şaşılacak "tali„ in sırrını araştırmak elbette zahmetine değer.

II — Irkların bir birlerile birleşmesi tam kıvamında; iklim sağlam, toprak bereketlidir.

Yerli meclisler, köylerde umumî toplantıları, ve nizaların "uyuşmalar„ suretile halledilmesini âdet hükmüne getirmişlerdi. Fakat, eğer "Normands„ istilâsı olmasaydı, vakit geçtikce, bu âdetlerin başka memleketlerde olduğu gibi, hükümden düşeceği şüphesizdir.

"Fatih (1066 Noelinde, Westminster klisesinde İngilterenin meşru kralı ilân edilmiş olan, Guillaume'le Batard'dan bahsetmek istiyor. G. K.), ve onun "Normand„ ve "Anjou„ lu haleflerinin hüküm ve nüfuzu tesirilediг ki, İngilizler, orta tarih milletinden evvel hakikî bir "adâlet„ in nimetlerini tatmış, ve "kanun„ a riayetin faydalarını öğrenmişlerdir. Karadaki komşularının taarruzuna karşı denizin himayesine sığınarak, Fransada nice devlet adamlarının el ve ayağını bağlamış olan korkulardan da, yine o sayede kurtulmuş olan İngilizler görülmemiş bir takım müessesatı memleketlerinde diledikleri gibi tecrübe ve tesis edebildiler. Birbiri ardınca gelen tesadüfler, onlara "Selâmet„ ve "Hürriyet„ lerini korumak yolunu yavaş yavaş öğretmiştir...

III — Ta "Sakson„ lar devrindenberi, İngiliz Kralları bir "Meclis„ le teşriki mesaî eder, yapacakları şeyler hakkında memleketin en kuvvetli adamlarının rızasını almaya çalışırlardı.

Bu usule onlardan sonra gelenler de riâyet etmiş, İngiltere hiçbir zaman "Müstebit Saltanat„ nedir bilmemiştir.

Memlekette hakikî kuvvetler yerlerini değiştirince aklı başında ve kiyaset sahibi, Hükümdarlar, Krallığın bütün "Hükûmetlerinin„ kendilerine yardımını temin etmişlerdir.

Nazırlık mevkiine getirilen ruhanî reisler, en eyilerinden seçilmiştir. Baronlar, sonra da "squire„ ler (Kontlar demektir) G. k. devlet memuru olmuşlardır. Orta sınıf halkı mümtaz sadık Nahiyeler teşkil etti.. Siyasî terbiyeleri kemâle erdikce, sırasile "Seigneurs„ ler, "Chevoliers„ ler, küçük çiftlik sahipleri, tüccar, sanatkârlar ve çifçiler, memleket idaresine iştirak mesuliyetini üzerlerine almaya "davet„ edildiler... O derecede ki, nihayet bu sayede birkaç sene evvelisi "amele, yahut işçiler fırkası„, Kralın muhalefet partisi haline geldi.....

Bu suretle, İngiliz hükûmetleri tekmil "hakikî gayri memnular„ zümresini bilfiil kendisine şerik yaptığı için, daha az tehlikeler karşısında kaldı. Halka daha geniş hürriyetler verebildi...

IV — Sükûnetle inkişafını İngiltere, birçok vasıfları arasında en kıymetlisi olan "Fransız devam„ ve "Yumuşaklık„ gibi iki büyük haslete borçludur. Lord Balfour ın "Hiç yapılmamış birşey yapmaktan ise, saçma da olsa her vakit yapılmış olan birşeyi yapmak daha akıllıca bir harekettir.....„ sözü meşhurdur.. Eskiden olduğu gibi, bugün bile İngiltere, "emsal„ ile idare edilir.... On asır geçtiği halde büyük toprak sahibi asılzadegân hâlâ hükümete yardımcı bir "Adliye Heyeti„ vaziyetindedir...

"Saltanat makamı„ "Meclis„, "Üniversite„ ler, hep o devirlerden kalan an'anelere sadıktırlar....

"Fatih„ in, (hep Guillaume le Bâtard dan bahsediyor. G. K.) vaktile yaptığı "Orman kanunu„, solmakta olan gölgelerile, hâlâ son sürgün avcılarının hâmisidir...

Bununla beraber, İngilizlerin "kendilerine uydurmak„ kuvveti, "muhafazakârlık„ an'aneleri kadar büyüktür. "Eski Müessese„ yeni kuvvetleri daima tanır, tasdik ve kendisine maleder... Bundan dolayıdır ki, İngilterede hiçbir vakit tam manasile bir "İhtilâl„ olmamıştır. Onun tarihinde arada sırada fışkıran ayaklanmalar, Umman üzerinde birer çırpıntıdan, 1688 deki "Şanlı İhlilâl„ de, karşılıklı bir imza alışverişinden başka birşey değildir....

V — Büyük artistler güzel bir bakışı, yahut cana yakın bir simayı nasıl canlandırırsa, İngilterede de, Devlet adamları "tesadüf„ den o kadar istifade etmek yolunu bulmuşlardır.

Nitekim, bu tarihin tetkikinden, "Chevoliers„ lerle orta sınıf halkının biribirlerile uyuşması, daha sonraları "Rühbanın„ kendi isteklerile işe karışmaktan çekilmesi keyfiyetlerinin, biribirinden ayrı iki meclisten müteşekkil bir (Parlemento) nun vücuda gelmesine ne suretle meydan verdiği anlaşılır.

Çok geçmeden Krallar, kendi varidatlarının tahsis ve tesviyesi meselesinde de bu Parlamentonun "hüsnü niyetine„ bel baglamışlardır...

Fransız ve İspanyol Hükûmdarları ise, gönül rızasile kabul edilmemiş vergileri, cebir kuvvetile tarh ve tahsil edebiliyorlardı...

Hürriyetlerinin korunması meselesinin şu iki esaslı kaidenin muhafazasına bağlı oldugunu, İngilizler az zamanda anlamışlardır:

"Ebedî vergi„ olmıyacak... Kralın„ çok kuvvetli bir ordusu bulunmıyacak.... Bu iki noktada, Suart„ lar hanedanile aralarında çıkan itilâflardan kazançla çıktılar. Parlamento bir kerre muzaffer olunca, bu teşrii meclisten "İcraî„ bir kuvvet çıkması yolunu temin etmek kalıyordu. Saltanat makamına "Hanovre„ hanedanının gelmesi gibi, yine eyi bir tesadüf, iki meclise karşı mes'ul bir "Cabinet„ usulünün icadına yer açtı. Ve en nihayet İngiliz asılzadegân sınıfının "Hazmü ihtiyatî„ ve reislerinin "siyasî idrâk ve kemali„ köylü arazi sahiplerinden müteşekkil bir "Club„ in "Millî bir Meclis„ haline gelmesine vardı... Bu suretlede ekseriya Avrupada zannedildigi gibi, her yerde işe yarayarak bir hayalî sistem olmayıp, tarihî sebeplerden dolayı bu memlekette tutunabilen, ve birçok şekillerin bir araya gelmesinden ibaret bulunan bir "İdarei Hükûmet„ usulü yavaş yavaş kökleşti...

VI — "Adalılık„ uzakta bulunmak, belki de iklimde tesirile, Roma kilisesile dinî rabıtanın kesilmesi bir "Emri vaki„ olmuş ve bu kat'i münasebet koca bir "İngiliz İmparatorlugunun„ kurulmasına sebep olmuştur.... Uzun süren din kavgalarının İngilterede dogurdugu, cesur, inatcı bir sınıf Protestan tipi, hasımlarına boyun egmektense, uzak yerlere muhaceret etmeyi tercih ettiler, ve oralarını "angle-sakson„ larla doldurdular.

İngiltere, coğrafî vaziyeti sayesinde, varidatının mühim kısmını donanmasına hasretmek suretile İspanya, Fransa, Holanda, ve nihayet Almanyaya karşı kazandığı "Hakimiyeti bahriye„ İmparatorluğunun yaşamasını temin etti... Bu İmparatorlugun ecnebî istilâsı veyahut dahilî bir feveran sevkile, dağılmasından korkulabilirdi. Fakat, Amerikadaki müstemlekelerini kaybetmesi, İngiliz Hükûmetine daha "mütevazi„ olmayı öğretmişti... Parlemento ve Cabinet usulünü nasıl icad ettise, yine tesadüfî olarak, "Serbes Hükûmetlerden müteşekkil„ "Müttehit bir İmparatorluk„ kurmak yolunu da öylece buldu.. Ve onu tatbik kıyasetini gösterdi... Bu İmparatorluk, memleket içinde olduğu gibi halk üzerindeki nüfuzunu da, idaresi altında bulunanların muvafakatile muhafaza etmek ister. Güç bir iş olan Hindistan, daha sonraları da Müstemlekeler meselesinin de sırasile ayni şekilde halledilmesi ihtimel dahilindedir.

VII — İngiliz "uyuşmalar„ siyaseti devamlı neticeler verecek mi...?

"Tek kumanda„ usulünün kendilerine en mühim kararları daha çabuk almak imkânını veren "Amiri mutlak„ hükûmetler karşısında, fırkaların biribirlerile nazikâne çarpışmalarına müsaade eden bir Hükûmetin devamı mümkün olabilecek midir... ? Bu sualin cevabını vermek, asıl vazifesi "gelecegi keşif ve tahmin„ değil, "geçmişi tasvir ve izah„ tan ibaret bulunan tarihin işi değildir.

Ekseriyetin kararları önünde eğilmek adeti ta "Normand„ Krallarının "Jury„ leri kadar eski bulunan, ve bahusus sathi fikir mücadelelerine mukabil, "Birlilik„ fikrinin yıkılmaz derecede sağlam gözüktüğü bu memlekette, başka yerlerde öldürücü olan "sınıf kavgalarının„ o kadar zararı yokdur. Bu memleketteki sınıflar, menfaat itibarile ayrılmış olup, aralarındaki ihtilâfları bir takım "hatıra„ veya "ihtiraslara„ tabi olmıyarak kolayca hallederler.

Başka milletleri büyük tefrikalara düşüren "zekâvet„ ve "talâket„ den ziyade İngilizler üzerinde "sevki tabiîye„ ve "an'aneye„ dayanan, "akıl„ ve "idrâk„ müessirdir.

Geçmişe hürmet, İngilizlerde umumî bir haslet olup, tarihleri binlerce adetlerle doludur.

Deniz ve hava donanmalarında olduğu gibi İngiliz milletinin bütün kuvveti "itaat„ , "itimat„ ve "sebat„ gibi asırlarca süren bir saadetin kökleştirdiği "caractére„ inde birikmiştir....

***

Koca bir devletin kurulması, kökleşmesi ve hâlâ "azamet„ , "şevket„ , ve "kudret„ le dünyanın büyük bir kısmına hakim kalması sebeplerini, André Maurois bu yedi madde içine, mahir bir kuyumcu gibi, ne de güzel sıkıştırıvermiştir.

Şimdi, iki cihangir millet arasındaki benzeyişleri arayalım:

Tıpkı Normand lar gibi, Osmanlı Türkleri de Anadoluya ayak basmamış olsalardı, koca Türk İmparatorluğu ortaya çıkarmıydı... ?

Tıpkı Saksonya ve Danimarkalı bir kaç kabilenin yaptığı bu büyük işin daha büyügünü, bir Türk aşireti başarmadı mı... ?

Düzinelerle "Irkın„ asırlarca biribirile karışmasına, ondan canlı, levent ve seciyeli bir cihangir "kuvvet„ çıkarmasına dünyada kaç misal gösterilebilir... ?

Asırların hertürlü germü serdine rağmen, Türk milletinin zindeliğini muhafaza edebilmesi: Çerkes, Gürcü, Kürt, Laz, Arap, Arnavut ve saire gibi koca İmparatorluk içinde, birlikte yaşadığı ve, bir tarihî hatıra olmak üzere, "Osmanlılık„ sancağı altında toplanan yurtdaşlarla devam eden hakikî bir kan kardeşliğinin pek tabiî ve bediî bir neticesi değil midir... ?

İklimimizin sağlamlığı, topraklarımızın bereketi ise, dillerde destandır. Aralarındaki çatışmalar nazarı itibare alınmazsa "aşiret hayatı„ ötedenberi teşekkül ettiği "cemaata„ , yaşadıkları asra göre, sade ve fakat mes'ut bir hayat temin etmedi mi?

Bu tarzı, biz de İngilizler gibi, yavaş yavaş tekemmül ettirerek, memleketteki her sınıf ve kuvvetin elbirliğini temin ettikten sonra, üç kıtaati âleme hakim koskoca bir İmparatorluk kurmadık mı ..?

Anadoluda "adâlet„ ve "kanun„ kuvvetini tesis ve teyit ederek, memleketi saygı ile andıran şanlı Türk istilâsı değil midir... ?

Fakat İngilizler, zamanın icap ve ihtiyaçlarına göre hertürlü uysallıklara baş vurarak, eski an'anelerini islah ve teyit yolunu bulurken, bizdeki o muntazam idare ve çalışma usulleri, yavaş yavaş bozulmuş, bir "Devlet„ in bakasında biricik amil olan "adâlet„ in tevziinde, "amme hukukunun„ muhafazasında öyle mübalâtsızlıklar gösterilmiştir ki, nihayet bir "kül„ olan "devletle - millet„ biribirine düşman iki cepheye ayrılmıştır.. Koca Fatihi mahkemeye "celp ve mahkûm„ eden, o namdar "Kadılar„ yerine ilim ve irfan ile münasebetleri, başlarındaki sarığın uzunluğuyle makûsen mütenasip, beşikten itibaren arpalık alarak yükselmiş, cahil, ahlâksız, müteassıp, hakimlere yer verilerek, millet candamarından vurulmuştur....

Zamanına göre hakikaten birer "irfan„ ve "ilim„ müessesesi olan, o canım "Medreseler„ in idaresi ve intizamı altüst edilerek, her başına sarığı saran "ilmiye„ - den sayılmış, memleketin dört köşesine dağılan cahil "yobazlar„ , elde ahiretten ziyade dünya ile meşgul olup, bugünkü terakkiye göre "Faşizm„ "Nasyonalizm„ veya "Sosyalizm„ gibi, milletleri bir noktaya toplamayı kasdeden, siyasî sayılabilecek "Liberal„ bir "Din„ varken, onun bütün ahkâmile tabantabana zıt bir "cehil„ ve "taassubu„ zavallı halka aşılamak cinayetini irtikâp ederek, onu milletler arasında lâyık olduğu "hürmet„ mevkiine çıkmaktan yüzlerce sene menetmişlerdir...

Bugün İngilterenin en büyük medarı kuvveti olmakta devam eden asılzadegân mukabili, bizdeki "Ayan ve eşrafı memleket„ , birer birer kılıçtan geçirilmiş, bitip tükenmek bilmiyen gaileler dolayisile memlekette ırmaklar kadar kan akmış, İngilterenin şevketi ikbali gözleri kamaştırmaya başladığı sırada, ikbal yıldızımız sönmiye yüz tutmuştur..

Fakat, "cevher yine cevherdir„ Benliğini bilen Millet, hiçbir zaman ölmez. Tarih başkalarının hesabına yapılmış acı ve tatlı bir tecrübenin tesbit ve tahlilinden ibarettir. Bundan ibret almak, bu hakikatlare maruz kalan milletler için bir vazife olduğu, Türk milleti de hiç şüphesiz büyük bir medenî vazife ifası kabiliyetinde bulunduğu içindir ki, hiç umulmadık bir anda "ölümden sonra dirilmek„ sırrına mazhar olmuş, ve bütün kabiliyet ve istidatlarının semerelerine kendisini kavuşturacak şekli nihayet bulmuştur.

Ümit ve temenni ederim ki, şu birkaç satır birçoklarımıza André Maurois nın şu kıymetli eserini baştanbaşa okumak arzusunu telkin eder.

Istıranca Eteklerinde

Yazan: *Mükerrem Kâmil Su*

№ : 21

— Bir yılbaşı gecesi tanımıştım onu.

Ve Fuat Fahireye duyduğu bir kalp dolusu sevgiyi, onunla buluştukları günleri, aralarında geçen konuşmaları, hepsini, hepsini en ince noktalarına kadar anlattı.

— Kaçmakla isabet etmişsiniz Bay Fuat. En doğru yol buydu. Çok ıstırap çektiniz mi?

— Pek çok!

— Halâ mustarip misiniz?

— Değildim. Yavaş yavaş unutmağa başladım. Mesleğimi bıraktıktan sonra kendimi çiftlik işlerine verdim. Özdeni yetiştirmek, toprakla uğraşmak ve boş kaldığım butün saatlerde okumak, gün geçtikçe çektiğim acıyı körleştiriyordu. Eskisi gibi aklıma geldiği zaman, çıldırmaktan korkarak alıp başımı dağlara, bayırlara tırmanmıyordum. Zaten ümitsiz sevginin sonu birgün ölüm değil mi? Artık alışmağa başlamıştım. Özdeni geçirdikten sonra hayatıma yeni bir şekil vermeği düşünecektim.

Fakat sonra...

Fuat gözlerini denizin üstünde kayan, yelkenleri alaca karanlıkta güç seçilen büyük bir kayığa dikerek, sustu.

Berrin yavaşça:

— Sonra?

Diye tekrarladı..

— Sonra bir başkasına rastladım, ummadığım bir zamanda, bir başkası karşıma çıktı. Onun gözleri ve onun elleri ile... Altüst oldum Bayan Berrin..

Günlerce içimde iki ayrı his çırpındı, durdu. Yanılmaktan ürkerek kendimi çok yokladım. Kalbimi ölçtüm, inceledim, bir geçmiş hatırasının oyununa uğramıyayım, bir aptallık yapmıyayım diye düşündüm. Vardığım sonuç şu oldu ki şimdi yine seviyorum.

— Sevginin tekrar tekrar boy veren, filizlenen birşey olduğunu bilmiyorum Bay Fuat. Ben sanıyorum ki siz o zaman da sevmediniz, şimdi de sevmiyorsunuz.

Fuat gözlerini genç kadının kestane kabuğu renkli gözlerine daldırdı.

— Ben, dedi. Ben, ne yaptığının farkında olmıyan bir çapkın değilim Bayan Berrin!

— Böyle söylemek istememiştim Bay Fuat.. ben kendi hesabıma sevgi denen şeye inanmıyorum, varsa bile onu, cemiyetin bağrına saplanıp kalmış bir hastalık, bir virüs telâkki ediyorum.

— Size bu sözleri söyleten o genç ölü mü Bayan Berrin?

Berrin, yüzüne kaynar su atılmış gibi kıpkırmızı oldu ve yanıklığı titreyişinden belli olan bir sesle:

— O genç ölü dünyanın en temiz, en içli, en hisli bir kadını idi. Sevmesini, düşünmesini onun kadar bilen bir tek insan tanımadım ben hayatımda..

— Affediniz beni. Elimde olmadan incittim, üzdüm sizi.

— Bu bahsı kapıyalım Bay Fuat. Çünki çok muztarip oluyorum. Ablamdan konuşmak..onun, yüreğimde taptaze bir mezar ıslaklığı ile sızlanan hatırasının örtüsünü kaldırmak çok hırpalıyor beni.. onu gönlümün mezarlığında uyusun bırakalım. Sevdiği, taptığı deniz kıyısında bozmıyalım sükûnunu onun.

Karşı kıyıdan dalga dalga bir şarkı yükseldi. Hicran dolu bir ses ancak kalpte duyulup kalbe gömülen bir acının perde perde örtüsünü kaldırıyor; söylüyor ve sanki söylerken hıçkırıyordu.

Fuat kahveciye birer çay daha hazırlamasını söyledi.

Ve artık güneş çamlı sırtlarda çoktan söndü...

Karşılıklı hasır iskemlelerde oturuyorlar; kahvenin hafif aydınlığı içinde sanki yüzlerinden ruhlarını okumağa çalışıyorlardı.

— Ben o zaman da sevdim Bayan Berrin, şimdi de seviyorum. Fahire evli bir kadın olmasaydı muhakkak onunla evlenecek, mesut olacaktım. Onu kaybettikten sonra uzun yıllar büyük bir sevginin temizliği gözlerimden kalbime sindi. Bu defa bir bakışla allak bullak olmadım. Günlerce, gecelerce düşünerek, ince ince hesaplar yaparak kuvvetle sevdiğime inandıktan sonra kendi kendime açıldım. Artık benim için hayat, bir ‹vetin ucundadır.

Benimle evlenir misiniz Bayan Berrin?

Berrin titredi. Soldu, gözleri kararır ve başı döner gibi oldu.

Yüzbaşı Cevadın eski karısı...

Bir sarışın kadın için ezilen, yere vurulan, sevgisi, şefkati, bağlılığı ve dürüstlüğü ayak altına alınan talihsiz Berrin.. bu kadar iyi, güzel, genç ve dürüst bir adam tarafından sevilebiliyordu ha?

Ona meşru bir el uzatılıyor, ondan karşılık bekleniyordu öyle mi?

Berrin okadar şaşırdı ki, ne hayır diyebiliyor; ne de genç adamın gözlerine bakacak kuvveti kendinde buluyordu.

— Sizi mesut etmeğe çalışırım Bayan Berrin. Siz de ıstırap çektiğinizi söylüyorsunuz. Acı çekmiş iki gönülden daha iyi biribirinin dilinden anlıyacak şey yoktur hayatta..

Sizi okadar seviyorum, size öyle bağlandım ki Bayan Berrin.. Özden gittikten sonra boşalan ömrümün biricik ışığı sizsiniz. Size dayanıyorum, size inanıyorum, sizi çok, çok beyeniyorum Bayan Berrin.

— Benim kim olduğumu, hatıralarımı, aile bağlarımı biliyor musunuz Bay Fuat?

— Hiçbir şey bilmiyorum. Yalnız evli değilsiniz, bu yetişir bana. Kim olursanız olun, hangi bağların kör dü-

ğümünü taşırsanız taşıyın, sizi seviyorum.

Bütün engellere, hertürlü güçlüklere göğüs vermeğe hazırım. Yalnız bana evet deyiniz.

— Bütün bir hayatın karşılığı, ifadesi olan bu kelime öyle kolay kolay söylenir mi Bay Fuat?

— Peki. İstediğiniz kadar düşünün, yetişir ki birdenbire kesip atmayın Bayan Berrin. Artık ben de yaşamak, ben de gülmek, ben de gençliğimin haklarını almak ve mesut olmak istiyorum.

— Hayır Bay Fuat, hayır. Bütün bu istediklerinizin birini bende bulamazsınız. Ben hatıraları kocamış bir insanım. Ben zamanında sevmiş, ağlamış, hicran duymuş ve hırpalanmış bir kadınım. Geçmişin silinmesi mümkün değildir bence..

— Beraber silmeğe çalışırız o feci geçmişi!.

— Bu akşam size bunları söyleten, en olmaz şeyleri kolay gösteren kuvvetli bir isteğin taşırdığı heyecan kuvvetidir. Bu bir heves hamlesidir Bay Fuat.

— Heves yürekten kopmaz, sinirlerin bir atılışıdır. Ben sizi düşünen kafam, çarpan kalbimle istiyorum. Niçin inanmıyorsunuz Bayan Berrin?

— Bendeki inanış kaynağını kuruttular. Kuvvetle seven, yıllarca bir çatı altında mesut olmağa çalışan ve sonra gine yıllarca aldatılış acısı ile bunalan bir kadın biraz sakattır dostum. Bende aradığınız şeylerin hiçbiri yoktur. İnanın bana.

Ben sönen bir ses gibi zavallı birşeyim...

— Sizi görüyorum, sizi sizden dinlemekle değil, hislerimin süzgecinden geçirdikten sonra sevmeğe başladığımı söylüyorum.

— His aldanır, güvenilir mi ona? Hem niçin bir olmıyacak rüya için yoruluyor; çapraşık bir hayat yolu üstünde duruyoruz?

Ben sizin için yakın bir dost, bir arkadaştan başka birşey değilim ve başka türlü de olamam zaten..

— Anlayınız beni.. beni anlamak isteyiniz Bayan Berrin..

— ....

Genç adam boynunu büktü:

— Sizi daha fazla üzmek istemiyorum. Lütfettiniz, Özdenden ayrıldığım çok acı saatlerde beni yalnız bırakmadınız. Bunun için size çok teşekkür ediyorum.

— Bu bir insanlık borcu idi Bay Fuat. Teşekküre ne lüzum var?

— Öyle olsun Bayan Berrin!..

Susuyorlar.

Sularda hırçın dalgalar biribirini kovalamağa ve yıldızlar yıkanmak için göklerden süzülmeğe başladılar. Berrin görünmez bir elin içinde sonsuz ışıklar yaktığını, yıllarca büyük bir karanlığa gömülen ruhunun ışıldadığını hissediyor; sevgiye inanmıyan, onun boş bir yalan, bir gönül sıtması olduğuna kanaat getiren genç kadın; dürüst bir erkek tarafından beğenilmiş olmanın verdiği gurur ve heyecan içinde...

Birden hislerinin dile geleceğini, içinde bir fırtına kopacağını hissederek ayağa kalkıyor:

— Gidelim değil mi Bay Fuat?

— Nasıl emrederseniz.

Fuat sürüden ayrılmış bir kuzu şaşkınlığı içinde...

Okadar düşkün, okadar zavallı görünüyor ki.. Berrin bu yorgun omuzlara, bu içli esmer başa baktıkça kalbinin burkulduğunu hissediyor. Şimdi büyük bir ümitsizlik içinde kendisinden ayrılacak bu hisli adamı nasıl yalnız bırakacağını, onun pek fena bir gece geçireceğini düşünerek üzülüyor.

Ne biçim yüreği var böyle? Dünyanın her derdini içinde duymak, her ıstıraptan bir hisse almak! bu ne mânasız şey?

Kim oluyor bu adam?
Bir yolcu,
Bir yabancı,
Sadece bir hiç...

Henüz bir ay önce tanıdığın bir küçük gelinin ağabeysi..

Onun aşkından, saadetinden, hicranlarından ve hasret duygularından ona ne?

Fahireyi nasıl unuttu ise birgün kendisi de unutmıyacak mı? İkinci defa sevmiye muvaffak olan bir insan için.. birçok defa sevmek imkânı okadar

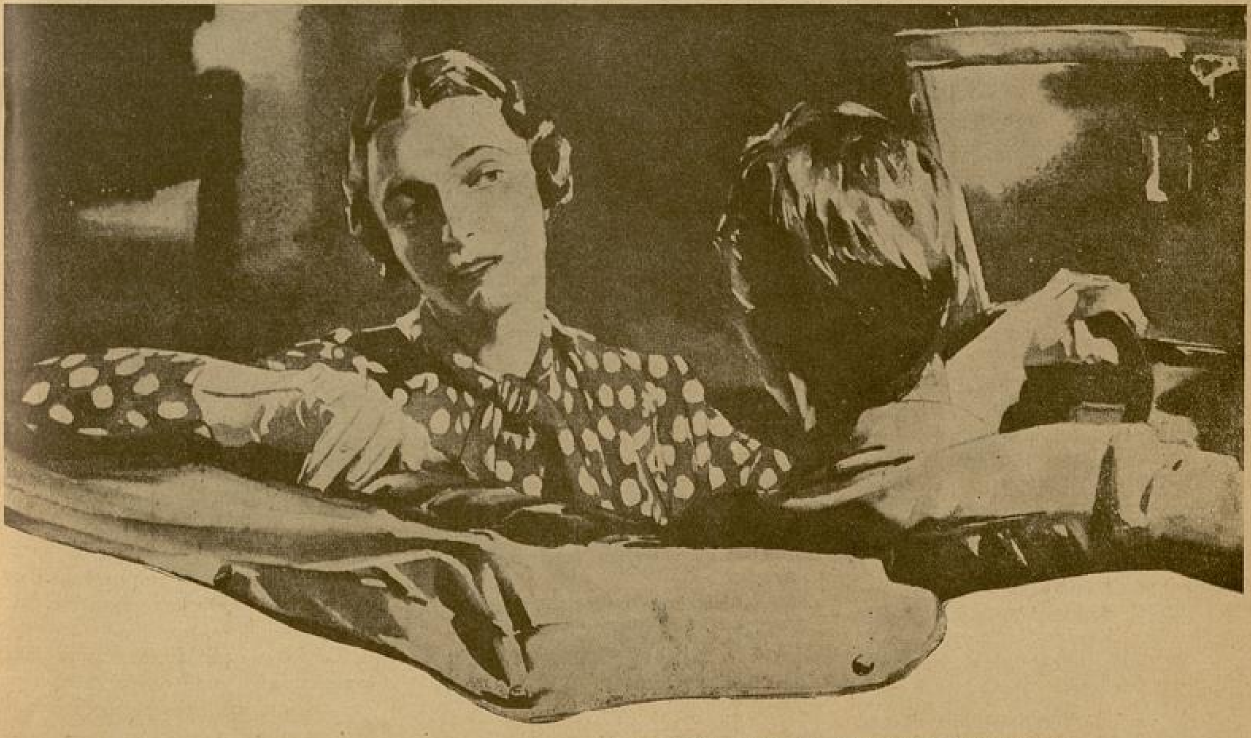

— Sonra bir başkasına rastladım; ummadığım bir zamanda, bir başkası karşıma çıktı. Onun gözleri ve onun elleriyle ...

çoktur ki... Bu da nihayet bir alışkanlık meselesi..

Şu halde ?!.

Otomobile girdiler.

Fuat en ince yerinden kırılmış bir makine gibi durgun ve işe yaramaz bir halde..

Berrin kafasından kalbine, kalbinden sinirlerine koşuşan zıd hislerin hücumu ile yorgun ve otomobil yolun virajlarında, düzlüklerinde, gölgede ve ışıklar icinde daima rüzgâra eş bir hızla koşmaktadır.

Artık konuşulacak birşeyleri kalmıyan bu iki uzak insan, biraz sonra son defa biribirlerinin ellerini sıkacaklar ve bir daha seslerini duymadan, hatıralarına dokunmadan uzaklaşıp gideceklerdir.

Fuat bu düşünce ile titriyor, yanında kendisine dünyanın en sonsuz saadetini verecek kadını ne olursa olsun bırakmak istemiyor.

Onu ellerinden yakalamak, başını döndüren gözlerine baka baka bütün duygularını gönlüne boşaltmak istiyor. İnanması, sevgisini yadırgamaması için gençliğinin en güzel yıllarını ve en taze, en sıcak heyecanlarını vermeğe hazır..

Lâkin o ne kadar uzak görünüyor.

Gözkapakları örtülü.. arada bir kirpiklerinin kımıldanışı bu temiz genç kadın yüzüne ilâhî bir manâ veriyor. Solgun yüzünde bir karanfil yaprağı gibi ince kıvrımlı kızıl dudakları, ne içli bir bükülüşle gönlü karıştırıyor. Otomobilin arkasına dayanan bu biçimli başın içinde neler canlanıp sönüyor?. bunu bir anlayabilse...

İşte geniş, ışıklı caddeleri geçmeğe başladılar.

Taksim...

Berrin yerinde kımıldadı.

Fuat şoföre seslendi ve otomobil beyaz apartmanın önünde durdu.

Birden nasıl, niçin, hangi kuvvetin zoru ile ? genç kadın anlıyamadığı bir his rüzgârı içinde sarsıldı. Onun böyle boynu bükük, kırık ve sızlayan bir yürekle karanlığa karışıp gitmesine kıyamadı.

— Söz veriniz bana Bay Fuat, şimdi kalabalık bir yerde iyi bir yemek yiyecek, sonra da otele gidip yatacaksınız.

— . . .

— Bunu Özden gibi ben de istiyorum.

— Peki Bayan Berrin !

— Ve yine bu gece hiç konuşmamışız gibi davranacak, bu akşamki sözlerimizin üstünde durmıyacaksınız. Ben ya size telefon edeceğim, yahut.. belki birgün biraz daha samimî konuşabileceğiz.

Fuat yerinde bir dal gibi sallandı, o kadar beklenilmedik bir saadet müjdesi almıştı ki, bu coşkun sevinç içinde hiçbir şey yapamıyacağını anlıyarak sadece eğildi, onun karanlıkta bir manolya gibi temiz ve aydınlık görünen solgun ellerine dudaklarını götürdü.

Öyle bir ateş vardı ki bu dudaklarda, yıllarca hisse, heyecana uzak kalan genç kadının derisi ile beraber ruhu da yandı.

***

Berrin eve girince uzun yollar yürümüş, günlerce, aylarca aç, susuz kalmış bir insan yorgunluğu ve perişanlığı içindeydi. Emek koşarak soyunmasına yardım etti. Evden ayrıldığı saatler içinde olan şeyleri öğrenmek istedi.

Emek önce Birsenden gelen mektubu verdi. Tunganın banyosunu aldıktan sonra uyuduğunu, general Macidin bayanının randevü istediğini, yeşil tuvaletle mor ve sarı tayyörleri yolladıklarını söyledi.

Berrin küçük çalışma odasındaki divana uzandı. Birsenin krem renkli ince zarfını yırtarak okumağa başladı. Önce derslerinden, vazifelerinden, spor yaparken biraz ayağının burkulduğundan, fakat iki günlük bir dinlenmeden sonra birşeyi kalmadığından bahsediyor, sonra da :

"Nonocum! diyordu. Fena bir rüya gördüm, uyandığım zaman gözyaşlarından yastıklarımı sırsıklam buldum. Güya sen bizi bırakıp gitmişsin.

Bilmiyorum nereye ve niçin ? Fakat ayrılmışsın bizden. Senin için ağlıyan Tungayı kollarıma alıyor, onu susturmağa çalışıyorum. Herkes bizim gözyaşlarımıza gülüyor. Biz ağladıkça yumruklarını sıkarak halka oluyorlar ve katıla katıla gülüyorlar. Nereye„başvuracağımızı şaşırarak iki kardeş kucak kucağa ağlaşıyoruz.. işte annecim, uyanıp ta bu fena şeyin rüya olduğunu anlayınca nasıl sevindim bilemezsin. Sabah mütaleasında sana yazdım bunları, mektubumu alır almaz bana telefon edersin değil mi Nonocum ? Bilsen ne özledim seni, ne kadar özledim... „

Berrin bilek saatine baktı. Hemen yatak odasına geçerek telefonu açtı :

— Birsenle görüşebilir miyim efendim ?.

— Bir dakika.. lûtfen.

Genç kadın üzgün bir yürekle kızını bekliyor. Bu fena rüya kendi sinirlerini de bozmuş, duygularını allak bullak etmiştir.

— Allo.. ah annecim sen misin ? Artık ümüdimi kesmiştim.

— Niçin Birsen ?

— Mektubumu akşam üstü alman icap ediyordu.

— Şimdi aldım çocuğum.

— A, o neden ? Niçin bu kadar geç ?

— Dışarıda idim Birsen.

— Bu saate kadar dışarıda mı idin dedin ?

— Evet çocuğum. Pek mühim işlerim vardı, lâkin sen söyle bakayım, ayağın nasıl ? Öyle fena rüyaları görmek için sebep ne ? Fazla mı yemek yemiştin ? Hazim saatini çalışarak mı geçirdin ?

— Şimdi bırakalım bunları Nonocum, söyle sen de beni özledin mi ?

— Hem de ne kadar çok.

— Öyleyse cumartesiye kollarını aç., kızını bekle, emi canım?

Ve sonra telefonda Birsenin Berrin ile konuşmasından gelen karışık sesler..

— Gecen uğurlu olsun annecim. Beni rüyada gör emi ?

— Senin de gecen uğurlu olsun yavrum, hiç birşey için üzme kendini..

Berrin telefonu kapayınca soyunmağa başladı. Canı yemek falan birşey istemiyordu. Pijamalarını giyip te ayna karşısında saçlarını açmağa başlayınca tekrar Fuat gözlerinde canlandı. Ozaman henüz Tungayı görmediğini hatırlayarak yan odanın kapısından içeri geçti.

Beyaz karyolanın tülleri indirilmişti. Odada penbe gül rengi bir ışık yanıyordu. Küçüğün örtülerini kaldırınca içi aydınlandı. Bu esmer, yumuk yumuk çocuk onun en içli sevgisi değil miydi? Yavaşça ellerini, alnını, çukur çenesini okşadı. Ve gine her zaman söylediği gibi "yüzün tamamen ona benziyor, fakat huyun benzemiyecek değil mi yavrum ?

Sen iyi, temiz, dürüst bir erkek olacaksın. Ve ben seni bunun için ona çok benzediğin halde sevmemezlik etmiyorum. „ Dedi. Tunga bu sözlerin sıcak şefkatini sezmiş gibi yerinde kımıldadı. Siyah saçlarının çerçevesi içinde uyuyan yüzü, genç kadına bir bahar serinliği ve bir ışık sevinci veriyordu. Örtülerini düzeltip tülleri indirdikten sonra ayaklarının ucuna basarak odasına geçti.

Divana uzanıp irili ufaklı yastıkları başının altına yerleştirdikten sonra eline bir kitap aldı. Her gece yaptığı gibi uyumadan önce bir iki saat okumak istedi. Birkaç yaprak çevirince tekrar Fuadın bir sözü, sesindeki sıcaklık ve bakışlarındaki nihayetsiz bağlılık kalbini karıştırmağa başladı. Kitabı bir tarafa bırakarak gözlerini yumdu ve yalnız masadaki kayısı renkli ışığı yakarak derin düşünce denizine daldı, gitti.

Cevattan ayrıldıktan sonra bütün toplantılardan olduğu gibi, arkadaşlardan, dostlardan, yakınlık gösteren bütün insanlardan da kaçmıştı.

— Arkası var —

KIRMIZI BALIKLAR

YAZAN: CAHİT UÇUK

№ : 19

— Doğru söylüyor, onun hakkı var!.

Gözyaşları, fırtınalı ruhuna biraz sükûnet vermişti. Çantasını açarak, bir kâğıt çıkardı. Kalemini aldı ve yazmağa başladı :

"Hasan.

"Bu satırları ağlıyarak yazıyorum. Hiç kuvvetli değilim. Fakat karar verdim. Sana karşı olan inanışlarım, güneş görmüş buzlar gibi eriyor, sağlamlığını kaybediyor. Eriyen inanışlarımın altından, toprak gibi siyah kuruntular, şüpheler sırıtıyor. Ben, seninle ancak inanabildiğim kadar beraber olabilirim. Bu şeklin devamı beni hırpalıyor.

"Parmağıma takarken solmıyacağını söylediğin yeşil yüzük, bana vakit vakit kurumuş bir ot halka gibi solmuş görünüyor...

"Eğer gelip benimle kat'î ve son olarak konuşmaz, hayatımızın yoluna bir düzen vermezsen, maalesef - daha çok ağlıyorum - parmağımdaki yüzüğü sana göndermek mecburiyetinde olacağım.„

"Filiz„

İmzasını atınca, Hasandan ayrılmış gibi, hıçkırıkları çoğaldı. Gözyaşları ateş yolları gibi, yanaklarını tutuşturarak akıyordu.

Mektubu bir kere, bir kere daha okudu. Her defasında gözyaşları çoğalıyordu. Nihayet kâğıdı katlıyarak cebine koydu. Gözlerini sildi. Ders saati yaklaşmıştı. Aynada yüzüne baktı. Gözleri kızarmıştı. Oda sıcaktı. Genç kız, sıcaktan bunaldığının farkına vardı. Akasyalı yola bakan camlardan birini açtı. Yüzüne çarpan serin hava, onu sükûnete kavuşturdu. Yurt muhitinden, evinden, hatıralarla dolu olan kendi semtinden uzaklara gitmek arzuları yüreğine doluyordu. Anadolunun muhtelif şehirlerinde yerleşen, memuriyetle dolaşan akrabalarını gözlerinin önüne getirdi. Kısa bir zaman için İstanbuldan ayrılmak, onların sükûnet verici yuvalarında oturmak düşüncesi, genç kızın başını sarıyordu. Yüreğinde, birân için bir rahatlık duydu. Bu rahatlık hissi ona, birdenbire bir seyahat kararı verdirdi. Onbeş gün İstanbuldan ayrılmak, sinirlerinin düzelmesine yardım edecek; ve Hasanın nasıl hareket edeceğini gösterecekti.

Birkaç dakika düşünmek, seyahat plânını kurmağa kâfi gelmişti. Gözlerinden sessiz sessiz akan yaşları silerek, aynaya baktı. Saçlarını düzeltti. Odadan dışarı çıktı

Salondaki genç kızlar, masaların önünde çalışıyorlardı. Patron çizdikleri büyük kâğıtların hışırtısı, işleyen makasların sesi, fısıltı halindeki konuşmalar; Filizi kendi âleminden ayırmadı. Genç kız, düşünceli başı önüne eğik, direktörün odasına doğru yürüdü. Kapıyı vurdu.

İçerden direktörün sesi duyuldu :

— Giriniz!..

Filiz, kapının tokmağını yavaşça çevirerek içeri girince; okuduğu defterden gözlerini ayıran direktör, onu gördü :

— Ooo, sen misin Filiz... gel çocuğum, ne var?.

Genç kız, büyük yazı masasının ucuna gelince durdu. Gülümsemeğe çalışarak direktörün yüzüne baktı.

— Ne var Filiz? Hasta mısın yavrum? Halinde bir tuhaflık var..

Genç kız, söze başlarsa, birdebire zafa düşeceğini, hıçkırıklarla ağlıyarak, yaşlı kadının ellerine kapanacağını sanıyor, dudaklarını sıkarak, mütereddit susuyordu.

Direktör, bir daha sormadı. Filizin halindeki gayri tabiîliğin geçmesini, onun söze başlamasını bekledi.

Genç kız, direktörün halden anlayan yumuşak bakışları altında, yavaş yavaş kendisini topluyor, söz söylemek cesaretini kendinde buluyordu. Büyük bir gayretle gülümsedi :

— Sizden izin istiyecektim efendim...

— Hay hay çocuğum. Hemen git, istirahat et...

Filiz başını salladı :

— Hasta değilim efendim, fakat çok yorgunum. Ruhî bir yorgunluk hissediyorum. Bunun tedavisini küçük bir seyahatte buluyorum. Eğer bana on beş gün izin verirseniz, Anadoludaki küçük teyzemin yanına gitmek istiyorum... Bu izin çok vakitsiz, fakat beni sevdiğinize güvenerek rica ediyorum. Buna muhtacım...

Sesi heyecanla titriyordu. Direktörün yüzünde, tatlı, müsamahakâr bir gülüş belirdi :

— Peki çocuğum... Sana istediğin on beş günlük izni veriyorum. Ne vakit yola çıkacaksın?.

— Hemen yarın efendim... Yalnız, derslerime kim bakacak? Çocuklarımın derslerinin geç kalmasını hiç istemem.

Direktör, bir müddet ona baktı :

— Sen, hayatta rastladığım insanların en dürüstü, vazifeseveri, ve iyi kalplisisin Filiz. İnşaallah ömrünün sonuna kadar değişmez, böyle kalırsın yavrum... Senin yerine bilhassa ben vekâlet edeceğim. Çocuklarınla ben meşgul olacağım...

Filizin gözlerine yaşlar yükseliyordu. Yazı masasının kenarını dönerek, direktöre doğru koştu. Yaşlı kadının ellerini avuçlarına alarak öptü:

— Sağ olunuz efendim... Beni, iyi bir insan olarak kabul ediyorsanız, böyle oluşumda annem kadar, sizin de payınız vardır...

Eğer birâz daha orada kalsa, ağlıyacak, zafını, kederlerini açığa vuracaktı. Tekrar ellerini öptü :

— Allahaısmarladık efendim...

Direktör, genç kızın başını çekerek, dudaklarını alnına dokundurdu :

— Haydi uğurlar olsun yavrum... Dönüşte seni kuvvetli ve dinlenmiş olarak görmek, beni çok memnun edecek. Güle güle kızım...

Filiz, hemen arkasını dönerek oradan; biraz sonra da kimseye sezdirmeden yurttan çıktı.

Sokağın soğuk havası yüzüne çarpınca, birdenbire ayıldı. Kararının yersiz, ve acele verilmiş olduğunu düşündü. Fakat bu dönüş çok devam etmedi. Yapacak başka şey yoktu.

Eve gelince; annesini, salonda süveter örüyor buldu. Genç kadın, vakitsiz bir zamanda onu karşısında görünce merakla sordu :

— Niçin erken çıktın Filiz? Hasta mısın yoksa?..

Genç kız, şapkasını, paltosunu sükûnetle çıkararak, sobanın karşısına, annesinin koltuğu dibine yere oturdu :

— Hiç birşeyim yok anne... İzin alarak çıktım, geldim...

Annesi, onun sözlerinin sakladığı hakikatı anlıyamamıştı :

— Böyle erken dönüşün vaki değildi...

Filiz, annesinin ellerini avuçlarına aldı. Dudaklarını onun parmakları üzerinde gezdirerek anlattı :

— Bu gün birdenbire, sinirlerimin, vücudumun ve ruhumun çok yorgun ol-

duğunun farkına vardım. Bunun üzerine, yine birdenbire karar verdim, on beş günlük bir seyahat yapacağım. Küçük teyzeme gideceğim...

Annesi, hayretle onun sözünü kesti:

— Böyle birdenbire?.

— Evet anneciğim, birdenbire olacak. Başka türlü hareket etmeme imkân yok. Eğer burada oturacak olursam, şu mektubu Hasana göndermekten kendimi alıkoyamıyacağım...

Cebinden çıkardığı mektubu annesine uzattı. Gözlerini ıslak bir buğu örtmüştü:

— Çok üzülüyorum anne...

Genç kadın, mektubu okuduktan sonra kızına iade etmedi :

— Bu hiç doğru bir iş değil çocuğum. Birkaç gün gelmemek, bir erkek için kusur sayılmaz...

Filiz yeisle başını salladı :

— Münakaşa etmiyelim anne... Beni de kendine benzetmek isteme. Bu olacak şey değil. Ben, senin kadar mütevekkil ve saburlu olamam. Olmağa da lüzum yok...

— Ama seviyorsun.

— Evet, bunu itiraf ediyorum.Fakat bu hissim yolumu kesemiyor. Sayılmakta istiyorum anne... Mektubu göndermemek için, buradan uzaklaşmağı doğru buluyorum...

Kelimeleri ne kadar kat'î manalar ifade ediyorsa, sesi okadar yumuşak, hüzünlü ve kırıktı :

Aynada yüzüne baktı. Gözleri kızarmıştı. Oda sıcaktı. Genç kız sıcaktan bunaldığını farkına vardı.

— Gitmek lâzım anne...Bu suretle, hem kendi sevgimi, hem de Hasanın bana olan hislerinin derecesini ve samimiyetini ölçmüş olacağım...

Genç kadın, çaresizlikle başını eğdi :

— Ne yapalım yavrum. Bu hususta aramızda düşünce farkları var. Ben senin yerinde olsam böyle hareket etmezdim. Hasan seni seviyor...

— Kâfi değil... Vazifelerini, bazan da beni unutuyor...

— Mübalega ediyorsun kızım...

Genç kız, gözlerinden damlayan yaşları silerek, yerden kalktı :

— Teyzemi seneler var görmedim. Onların sevinci beni avutacak... Ben, şimdi hazırlanacağım. Yarın, sabah postasıyle yola çıkacağım...

* * *

Otomobil garın önünde durdu. Şoför, yerinden sıçrayarak, kapıyı açtı. Filiz, elinde küçük bir çantayle arabadan atladı. Sırtında geniş yakalı, büyük cepli, iri düğmeli, bir seyahat mantosu, başında kenarlı yumuşak bir fötr şapka, ellerinde kalın deri eldivenler vardı.

Onun arkasından annesi yere indi. Genç kadın, ağlıyacak bir haldeydi. Filiz, şoförün parasını vererek, annesine döndü :

— Haydi anneciğim...

Merdivenleri çıkmadan önce başını çevirerek, baktı.

Deniz, koyu gri renkli göğün akislerile boyanmıştı. Dalgakıranın üzerine sıralanan martılar, bağrışıyorlardı. O sırada İstanbuldan gelen vapurun burnu, iskele binasının önünde göründü. Taşların üzerindeki martılar birdenbire havalandılar. Kurşunî gökte biribiri arkasına bağlanarak beyaz bir kuşak gibi uzadılar. Sonra çözüldüler. Kadıköy iskelesine gelen tramvaylardan yolcular boşanıyordu. Çocuk bahçesi, burundaki camlı kahve, yapraksız akasya ağaçları; kıpırtısız deniz, sabahın hüzünlü görünüşü, genç kızın yüreğine doluyordu. İçine çöken acıyı arkada bırakmak ister gibi, bir an gözlerini yumdu. Sonra, annesinin koluna geçti. Merdivenleri çıktılar.

— Anne, senden ilk defa ayrılıyorum...

Genç kadın, içini çekerek, titreyen bir sesle :

— Evet çocuğum, dedi. İnşaallah iyi yolculuklar olur. Hayırlısıyle dönersin...

Garın içinde bir telâş vardı. Memurlar koşuşuyorlar, yük taşıyan küçük arabalar gidip geliyorlar; hoparlörler, yolculara, trenin hareket saatini söyliyorlardı.

Filiz, adımlarını sıklaştırdı:

— Biletimi akşamdan alışım iyi oldu anne. Şimdi rahatım...

Yataklı vagona girdiler. Filiz, bilet numarasını taşıyan kompartmanı buldu. Çantayı filenin içine bıraktı. Şapkasını çıkararak astı.

Vapurdan çıkan yolcular, koşa koşa gara gidiyorlar, elleri çantalı, sepetli adamlar vagonların basamaklarına tırmanıyorlardı.

Aradan dakikalar geçti. Tren bütün yolcularını aldı. İkinci kampanada; genç kadın, kızını kucaklıyarak indi. Onun gözleri yaşlıydı. Filiz, gülümsemeğe çalışıyordu. Tren kalkmadan önce eğilerek annesine fısıldadı:

— Hasan gelirse, yakında döneceğimi, bana darılmamasını söyle!..

Kısa bir zaman sonra, tren gardan çıkmış, bahçeler arasından koşarak ilerliyordu.

***

Yağmur yağıyordu. Otomobilin camları çarpan damlalarla buzlanmıştı.

Filiz, şoföre seslendi:

— Kuzum, biraz çabuk...

Otomobil hızlandı. Genç kızın sararmış ince yüzünde daha iri görünen yeşil gözleri heyecanla parlıyarak, şoförün ellerine bakıyor, hafifçe gülümsiyen renkli dudakları yarı aralıktı. Bir eliyle otomobilin penceresi yanından sarkan kordona asılmış, öbür eliyle sıkı sıkı çantasını tutuyordu.

Onbeş gün kalacağı teyzesinde, bir haftayı onların ısrarları, zorlarile geçirmiş, daha fazla duramamıştı. Tren yolculuğu, teyzesinin yuvası, evinden uzak kaldığı günler, ona yalnız birşeyi kuvvetle hissettirmiş, Hasanı çılgın gibi sevdiğini anlamıştı. Gelmediği akşamlar, onu pencerede boş yere beklemenin bile, bir saadet olduğunu düşünüyordu.

— Nerede duracağız efendim?..

Genç kız, şoförün sesile dalgınlıktan ayıldı. Camın yağmur benekleri arasından dışarıya dikkatle baktı. Kendi semtine gelmişti. Eve birdenbire girmek istediğinden, otomobili durdurarak indi. Şoförün parasını vererek çantasını aldı.

Rüzgârla karışık yağmura göğüs gererek evine doğru yürümeğe başladı. İçinde taze bir ümit vardı. Ağır bir kapak gibi heyecanlarının üstüne inen bir haftayı, geride bıraktığına; eski hayatının devamına kavuştuğuna seviniyor, kalbindeki tatlı bir çarpıntı, ona, yeni haberler alacağını müjdeliyor gibiydi.

Evinin önüne gelince; demir kapının gıcırdamamasına dikkat ederek içeri girdi. Kumlu yolda, yavaş adımlarla yürüyerek, mermer basamakları çıktı. Anahtarile kapıyı açtı. Koridora süzüldü.

Dışarının soğuğuna karşılık, içerisi ılıktı. Genç kız, bir ân gözlerini kapayarak, evinin temizlik kokan havasını, büyük bir hasretle içine çekti. Saat her zamanki gibi işliyordu. Banyodan gelen bir su şırıltısı Filizin kulaklarını okşadı.

Çantasını bırakarak, oraya doğru birkaç adım attı. Banyonun kapısı açıktı. Annesi, sırtında ropdöşambr, küvetin önünde yüzünü yıkıyordu. Filiz, gülerek, sevinçle ona baktı. Genç kızın belirsiz ayak sesini duyan anne, birdenbire döndü. Filizi karşısında görünce, kollarını açtı:

— Ah yavrucuğum... Kızım!.. Güzel çocuğum!..

Filiz, annesinin açık kollarına atıldı. Yanaklarını, genç kadının yüzüne sürüyor, biribirini hasretle öpüyorlardı.

— Daha fazla kalamadım anne... Buraları özledim...

Annesinin kollarından sıyrıldı. Gözleri onun yüzünde dolaşıyor, evden uzak kaldığı bir haftanın nasıl geçtiğini anlamak istiyordu.

Genç kadın, Filizin bakışlarındaki sorguyu anlamış gibi, neşesi kaçtı, kırık, üzgün bir sesle:

— Hasandan hiç ses seda çıkmadı Filiz!..

Dedi. Genç kızın solgun yüzü birdenbire penbeleşti. Kısaca:

— Ya!...

Diyebildi. Sonra konuşulan sözlerden kaçmak ister gibi, lâkırdıyı değiştirdi:

— Seyahatim iyi geçti! teyzem, eniştem, küçük Yıldız, beni büyük bir sevinçle karşıladılar. Şerefime ziyafetler, eğlenceler yaptılar. Bir ay bırakmak istemiyorlardı... İşlerimi ileri sürerek, zorlukla ellerinden kurtuldum... Yurt ne âlemde acaba? Derslerime direktör bakacaktı. Fakat bilmem ki, benim kadar uğraşmış mıdır? Ben hemen gideyim... Birçok işler birikmiştir...

Telâşla söyliyordu. Saklamak istediği yürek kırıklığı, arada bir sesini titretiyordu:

— Şimdilik Allaha ısmarladık anne.

Annesi, onun yolunu kesti:

— Yorgunsun çocuğum... Kahvaltı yap, yıkan, sonra git... Nasıl olsa izinini tamamile kullanmadın... Gitmesen bile olur...

Genç kız, önüne bakarak düşünüyordu:

— Doğru annecim... Gitmekte mana yok... Zaten yorgunum. Gece uyumadım gibi birşey... Yatağı yadırgadım.

Başını kaldırdı. Gözleri yaşlıydı:

— Hasanın gelmeyişine hiç aklım ermiyor anne...

Ondan cesaret, kuvvet verici sözler bekliyor gibiydi. Genç kadın, inandırıcı ve tatlı bir sesle.

— Üzülme çocuğum, dedi. Sabırlı ol! herşey yoluna girer. Hasanın gelmemesinde muhakkak bir sebep vardır...

Genç kız, mırıldandı:

— Belki...

Annesinin ardısıra yürüyerek salona girdi. Paltosunu, şapkasını çıkararak bir iskemle üzerine bıraktı. Kendisini divanın üstüne atarak, çenesini avuçları içine aldı.

***

Filiz, elini alnından geçirdi, terlemişti. Yavaşça yerinden kalkarak, dışarı çıktı. Talebeler, sınıflarda dikiş ve metot dersi yaptıklarından salon boştu. Tavandan yere kadar inen aynalar, biribirlerinin içinde akisler yaparak, duvarlara sihirli bir genişlik veriyordu.

Filiz, parmaklarının ucuna basarak yürüyordu. Birisine rastlamaktan korkuyor, yalnız kalacak bir köşe arıyordu. Prova odasının kapısını yarı aralık görünce, akasyalı yola bakan pencerelerinin, yüreğe sükûnet veren manzarası aklına geldi. Hemen içeri girerek kapıyı örttü. Geniş camlar, akasyalı yolla beraber, geniş bir manzarayı kucaklıyordu.

Filiz, alnını cama dayadı. Uzaklardan kopup gelen sert bir rüzgâr, gökteki koyu renkli bulutları sürükliyor, uçan bulut sürülerinin altından yer yer mavi gök parçaları, dalgasız bir deniz gibi görünüyordu. Ağaçların vücudu, rüzgârın kuvvetine boyun eğmiş gibi, birer tarafa eğilmişlerdi.

Genç kız, dünya üzerindeki bütün varlıkların, tabiatın birer oyuncağı olduğunu düşündü. Mevsimlerle çiçek açan, meyve veren, sonra yapralarını döken ağaçlar; keskin güneşle kuruyan, solan yeşillikler; dalgalarla çalkalanan deniz, batan gemiler... Kendisi de tıpkı akasyaların yapraksız kalışları gibi, ümitsizliğin çıplaklığına bürünmüştü. Kalbi tatsız, yorgun vuruşlarla göğsünü rahatsız ediyor, vücudunu ince bir ter kaplamış, avuçları ıslaktı. Herşey bütün saadeti, cesaretli ve korkusuz günleri, uzak ve eski bir rüya gibi geliyordu.

Başını salladı:

— Ne kadar kuvvetsizmişim!.. Tıpkı anacığım gibi...

Annesile kendi arasında mukayeseler yapıyordu. Kendini birçok silâhlarla mücehhez olduğu halde, üzüntülerin derinliğine düştüğü için annesinden daha zayıf buldu. Eski kadın, erkeğini kaybedince, yaşamak haklarından bile uzaklaşıyordu. Ruhu bu mukayeselerin korkunç ağırlığı altında eziliyordu.

— Arkası var —

No. 6

Bunları söylerken kendi beyaz elbisesini ve birtek inci veya elmasla süslenmemiş boynunu ve kollarını ve bu vaziyet karşısında, elmas zırhlarının altında ezilen Nataliyi hatırlayarak gülüyordu.

İki kadın arkadaşlırına oynanan bu oyuna bir haylı güldükten sonra Gladis sordu:

— Mevsim eğlencelerini nasıl buluyorsunuz?

— Eğlence yok ki... Öldürücü bir can sıkıntısı içindeyiz. Fakat başka nereye gidebilirsiniz?

— Bilmiyorum. Buradan gitmek istiyorum. Birkaç zamandanberi çok yorgunum ve burada geçirdiğim hayattan da bıktım. Hain bir iç sıkıntısının beni pençeleri arasına aldığını görüyorum.

Lili Ferer gözlerini kırparak cevap verdi:

— Niçin? Yoksa âşık mısınız?

— Hayır.. Allah vermesin.. ben Mark'a sadıkım..

Lili Ferer başını eğdi:

— Bir kadını 20 yaşında iken sevip onu görmekte devam eden ve o kadının yüzünde daima ilk gördüğü çizgileri gören, ona hâlâ 20 yaşında imiş gibi bakan adamları unutmak çok güç şeydir.

Gladis hafifçe:

— Evet... dedi.

İki sene evvel ölen kocasını düşünüyor ve onu hiçbir vakit unutamıyacağını anlıyordu. O gündenberi bütün ömrü değişmişti... niçin? İlk zamanları, nasıl büyük birşey kaybettiğini tahmin edemiyordu. Fakat şimdi hiçbir şeyin ona acısını unutturamıyacağını anlıyordu.

Bütün evlilik hayatı vapurlarda ve otel odalarında geçtikten sonra kocası nihayet Nevyorkta bir otel odasında ölmüştü.

Bir gece birdenbire onun yattığı odaya gelmiş ve yatağına doğru eğilmişti. Uykudan korku ile uyandığı vakit kocasının yüzünün sapsarı olduğunu ve gözlerine, ilk defa olarak zaafle karışık bir tatlılık düştüğünü görmüştü.

O dakikada pencereden dışarıda Nevyork şehrinin kalabalığından taşan gürültüler geliyor, perdelerin arasından dışarının ışığı bir fenerin lâmbası gibi yanıp sönerek odayı aydınlatıyordu.

— Janet ! Kürkleri gardıroba saklarsın!...

Kocasını kolları arasına almak isterken onun bir hırıltı halinde:

— Kimseyi çağırma! Bitti ?.

Dediğini ancak duyabilmişti.

— Zavallı.. zavallı Rişar.

Gladis evvelâ onun öldüğünü anlamamış ve elini tutmuştu. Fakat bu el sertleşmişti.

Tam bir saadetin, tamamiyle eğlence ve kayıtsizlikle geçen bir hayatın bile sonu geliyormuş meğer! Saadet ne korkunç bir hediyeymiş!

O günden sonra bir hissikablelvuku ona artık yıldızının sönmeğe başladığını ve ondan sonra mesut olamıyacağını söyliyordu.

Kocasının ölümünden birkaç ay sonra, bütün evlilik müddetince onun ihtiyar bir aktrisle yaşadığını ve o kadına bütün malî esrarını söylediğini öğrenmişti. Vasiyetnamesinde o kadına bütün hayatınca bir aylık bağlamasını karısından rica ediyordu ki Gladis kocasının bu son arzusunu yerine getirmekte bir saniye tereddüt etmemişti.

Evet, kocası onu aldatmış ve o da kocasına sadık kalmamıştı. Fakat onunla mesut olmuştu. Başka kimse ile artık öyle mesut olamazdı.

Gladis içini çekerek bahçeye baktı. Penceresinin altında açan güllere tatlı tatlı gülümsedi. Gülleri çok seviyordu.

Lili Ferer sordu.

— Yeni çıkan renkli perükalar hoşunuza gidiyor mu?

— Hayır.. ne çirkin şeyler... Lor'un dün akşamki hali neydi? Başına patlıcan renginde bir perük takmıştı... Bilibine ailesi niçin gitti?

— Kumarda kaybettiklerinden..

— Kumar hırsı olan kadınlar ne mesutturlar!

— Mesut mu? Saadetten bahseden siz misiniz Gladis? Kedinizin ne kadar mesut olduğunuzun farkında değil misiniz?

Bunu, benim yaşıma geldiğiniz zaman anlıyacaksınız. Dünyada bir tek hakikat, bir tek saadet vardır : Gençlik... kaç yaşındasınız? Ancak otuz değil mi ? O halde önünüzde on senelik bir saadet daha vardır.

Kırk yaş, müthiş birşeydir. Ondan sonra zannediyorum ki insan alışıyor ve hayattan fazla birşey beklemiyor.. Ufak tefek zevkleri tadıyor. Fakat kırk yaşında henüz ihtiyarlamağa alışılmamıştır; henüz bütün ömrün yirmi yaşındaki gibi taze ve neşeli geçeceği umulmaktadır. İşte o zaman bir tek kelime, erkeğin bir bakışı, evlenmek isteyen bir çocuk kadında müthiş bir buhran yaratır... Bu çok feci birşeydir.

Gladis titredi ve bu titreyişini bir tebessümle saklamak istedi.

— Siz de benim gibi yapınız. Geçen seneleri saymayınız. Göreceksiniz ki onlar da sizin üzerinizde fazla tesir yapmadan geçeceklerdir.

İhtiyar kadın şüphe ile gülümsedi:

— Öyle mi zannediyorsunuz ?

Fakat Gladis bu sözlerden bıkmıştı; birdenbire :

— Romaya gitmek istiyorum... benimle beraber geliniz. Dedi.

— Mark Henüz geldi... onu bırakıp nasıl gideceksiniz ?

— O da beni takip eder.

— Şekerim, erkekleri, kayışla bağlı küçük köpekler gibi nasıl tutuyorsunuz? Bunu nasıl yapabiliyor sunuz? Ben de genç, güzeldim fakat aşk bana ancak felâket getirdi. Halbuki dünyada aşktan başka ne vardır ki..

Gladis, alçak sesle:

— Ben aşkı sevmiyorum. Dedi.

— O halde ?

— O halde ? Mark'ın mevcudiyetine sebep ne ? Diyeceksiniz ?

— Onun ve ötekilerin...

— Başkaları yoktur.

İhtiyar kadın, artık kendileri için aşk ümidi kalmayan kadınlara mahsus sıcak, gizli ve ateşli bir sesle:

— Bu sözünüze inanayım mı ? dedi.

Gladis tebessümle cevap verdi:

— İnanınız.

Sonra, çıplak kollarına yavaşça podra sürerek devam etti:

— Hayat aslında yeisle doludur değil mi? Yalnız bazı bazı, meselâ geceleyin bir tarasada derin bir musiki dinlendiği veyahut dansedildiği zamanda olduğu gibi, sarhoşluk ve zevk dakikaları vardır.

İşte asıl saadet, asıl aranılan şey de budur...

Onlar konuşurlarken kapı açılmış, kolunda birçok kıymetli kürklerle bir kadın girmişti. Bu, Gladise tuvalet levazımı satan bir kadındı. Esasen Gladis nereye gitse etrafını derhal, masajcı, berber, vesaire gibi bir kalabalık sarardı.

... evine geliyor, giyiniyor ve aynanın karşısına geçerek kendisini seyretmeğe başlıyordu.

Gelen Karmen isminde şişman kısa boylu, suratı asık bir kadındı.

Arkasında siyah satenden yıpranmış bir esvap, başında âlelâcayıp bir hasır şapka vardı.

Gladis onu nezaketle kabul etti. Zaten, kendisine hizmet edenlere karşı o kadar tatlı ve sevimli idi ki, herkes onun için yorulmaktan lezzet duyardı.

Fakat Karmen, hattâ ona karşı bile surat asardı. Bu, çok cesur fakat yorgun ve yorgunluğunu duydukça dişlerini daha çok sıkarak, feleğe küskün fakat metin bir tavırla daha çok çalışan bir halk kadınıydı. Masajcılık, ebelik ve tuvalet, levazımı ticareti yapardı.

Bazı defa, bir masaj esnasında başını kaldırır, alnından akan terini bir çamaşırcı gibi silerek:

— Sizin gibiler ne bilirsiniz? Ben neler gördüm, neler... derdi.

Bu, onun nadiren gelen bir dertleşme arzusuydu ve bu sözleri söylerken yüzünün çizgileri gerilerek gülümsiyormuş gibi bir mâna alırdı.

Karmen, ot o kâfura kokan üç küçük odada ikamet ederdi.

Bu odalar sabahtan geceye kadar, yüzü örtülü ve birbirlerini görmemezlikten gelerek sıralarını bekleyen kadınlarla dolup boşanırdı.

Onun, parmaklarında iri yüzükler gömülü tombul elleri, kendisini ziyarete gelen bu yüzü örtülü kadınların her hususta imdadlarına yetişir, yorgun ve yıpranmış yüzleri gerginleştirir, oğuşturur, buruşuklarını siler ve eskimiş et parçalarından hayalî bir maske yaratırdı.

Kumarda varını yoğunu kaybeden kokotların elbise, mücevher, kürk ve sairesini alarak müşterilerine satardı.

Gladis, kadının kolları üstündeki kıymetli kürkleri görünce başını sallıyarak:

— Hayır, hayır, hiç birşey almak istemiyorum, dedi.

— Bir defa görünüz madam.

Gladis başını çevirmiş, alçak sesle kendisine yalvaran misafirini dinliyordu:

— Çok rica ederim Jorja söyleyiniz, ona beni öldürdüğünü anlatınız. Bir kadının sabrının da bir hududu vardır. Jorj ahlâksız değil fakat öyle hafif, öyle hâindir ki... Önünden geçen her kadını onu cezbediyor.

Gladis güzel omuzlarını kaldırarak onun kulağına eğildi.

— Lili, kendinize geliniz, boş yere ıstırap çekmek doğru değildir.

İhtiyar kadın içini çekerek:

— Ya aşkı ne yapacaksınız? diye sordu. Cözlerinden akan bir damla yaş boyalı yüzünden aşağıya kaymıştı.

Gladis onun elini tuttu.

— Beni dinleleyiniz güzelim; Jorj sizi seviyor.

Aşktan bahsetmekten, başkalarının aşk üzüntülerini dinliyerek onları teselliye çalışmaktan pek hoşlanırdı ve bunda mahareti de vardı. Onu yalnız aşk alâkadar ederdi; başka şeylere karşı sevimli bir kayıtsızlıkla baş çevirirdi.

Bugün de avutucu sözlerile ihtiyar ar-

arkadaşını teskin ettikten sonra öteki odaya geçerek bohçacı kadınla konuşmağa başlamıştı.

Karmen kürkleri gösterdi.

— Beğeniyor musunuz?

Gladis, gözlerinde tatlı bir bakışla bu güzel derileri okşuyordu.

— Çok güzel; fakat şimdi yeni kürklere ihtiyacım yok.

Karmen, kurnaz bir tebessümle zengin kadına bakıyordu:

— Bu kürekler meşhur Selina Mellerindir. Vaktile bir dostu Rusyadan ona birçok kürkler getirmiş, o da bunların bir kısmile kendisine güzel bir pelerin yapmıştı. Bunu altı ay evvel sattı. Şimdi elinde kalan bu kıymetli parçalar da, diğer bütün eşyası gibi haraç mezat satılacaktır. Bunun için ben sizi düşündüm. Beyaz kadife kabınız için bundan nefis bir yaka yaparsanız çok güzel olur.

Gladis müteessir olmuştu.

— Zavallı Selina Meller, demek bu hale geldi ha!

— Hiç birşeyi kalmadı.

— Daha on sene evvel ne kadar güzeldi!

— Bu yaşta yıkım çabuk gelir.

— Zavallı kadın!

Bunları söylerken, her zaman olduğu gibi kendisini düşünüyor, kendisine acıyordu. Bu dakikada karşısında yüzü çizgilerle dolu bir ihtiyar kadın görüyor gibiydi.

— Bunları kaça veriyor?

— Dört bin frank... hiçbir şey değil; fakat müşkülpesentlik edecek zamanda değildir. Paraya çok ihtiyacı olduğu malûm olduğundan herkes yarı fiat teklif ediyor.

— Bu zavallı kadına bir iyilik etmek için bunları alacağım... Bir kenarda duran oda hizmetçisine seslendi:

— Janet! kürkleri gardıroba saklarsın!..

Karmen, her zamanki sıkıntılı sesiyle cevap verdi.

— Peki... fakat fena bir iş yapıyorum sanmayın... ben kürkten anlarım.

Öteki odada, yavaş yavaş kendisini avutmuş olan Lili de onlara iltihak etmişti.

— Öğle yemeğini benimle yeyiniz Gladis. Bu vesileyle Jorj'la da konuşursunuz

— Hayır şekerim, küçük kızımla birlikte yiyeceğimi söz verdim. Beni hiç görmediğinden şikâyet ediyor ki hakkı da var yavrucuğun.

Lili, içini çekti:

— Küçük bir kızınız olduğundan dolayı ne mesutsunuz!

Masanın üstünde duran altın çerçeveli bir çocuk resmine bakıyordu.

— Güzel olacak fakat sizin vücudunuz gibi bir vücudu olmıyacak.

Gladis müşfik bir sesle:

— Benden çok daha güzel olacak. Dedi.

Resimdeki genç yüze bakarak gülümsiyordu. Bu, kızı Mari - Terez'in on üç yaşındaki resmiydi. Küçük yüzü hafifce yuvarlak, uzun saçları başının üstünde bir kurdele ile bağlıydı.

— Hayır, hayır hiçbir vakit sizin gibi olamıyacak.

— Henüz bir çocuktur.. bu yaş nankördür.

İçini çekerek gülümsiyordu. Hattâ kendi kendine bile, kızının hakikî yaşını, onun on sekiz yaşında olduğunu itiraf etmek istemiyordu. Yalnızca düşünürken bile:

— Yakında on beşine girecek.. on beşine... diyordu.

Etrafındaki bütün kadınlar da onun gibi yapıyorlar yani, kimseden saklıyacakları çocuklarının yaşını bir, iki, hattâ üç sene saklıyorlar ve binnetice bu yalanlarına kendilerini de inandırarak çocuklarının hakikî yaşlarını unnutuyorlardı.

Gladis kızının büyüdüğünü görmiyordu. Onunla konuşurken, ona bakarken ancak hayalindeki on beş yaşındaki çocuğun yüzündeki çizgileri görüyordu.

Karmen çantasından bir kutu çıkararak Gladise uzattı:

— Size, gece yüzünüze sürüceğiniz boyayı getirdim.

Gladis birdenbire dikkat kesilmişti. Aynaya yaklaşarak yanaklarına evvelâ ruj sonra podra sürdü.

— Evet, bu daha iyi.. öteki çok açıktı. Gece ışığında koyu renk daha çok yaraşıyor.

Yavaş vavaş başını çevirerek çok haris ve ağır bir mâna ile aynaya baktı. Ve dudakları, muzaffer bir tebessümle açıldı:

— Evet iyi.. çok iyi...

FAZIL
ÇİL İLÂCI
Her Eczanede bulunur.
Yüzdeki çil, sivilceleri, bayanların doğum lekelerini giderir.

Karmen gittikten sonra Gladisle Lili de ağır adımlarla bahçeyi geçtiler... Dışarıya gül kokusiyle karışık bir benzin kokusu yayılmıştı.

İki kadın otomobillerine binerek Nise doğru yollandılar.

V

Gladis için seneler bir rüya çabukluğuyle geçmişti. İhtiyarladıkça zaman daha hafif geçiyor, adeta uçuyordu. Fakat günler uzun ve bazı saatler acı ve ağırdı. Yalnız kalmak istemiyor, etrafındaki kadınların gevezeliği, sevgililerinin âşikane sözlerinin akisleri durur durmaz kalbinde bir sıkıntı duyuyordu.

Bir müddettenberi herşey onu sıkıyor ve kızdırıyordu. Sokakta rastladığı bazı kadınlardan yüz çeviriyor, yalın ayak sokakta koşuşup ona mimoza satmak isteyen çocukların vahşi tazeliği onda bir isyan uyandırıyor ve onları dürüst hareketlerle itiyordu.

Sonraları bu vahşiliğinin küçük kızları şaşırttığını görünce utanarak onları çağırıyor ve gönüllerini almak için onlara para veriyordu.

— Bu iklim çok sıcak, hava çok ağır; bütün bunlar beni sıkıyor.

Her saniye, nefret ettiği annesini hatırlıyor ve onun, morfin kullanmaktan yeşilimtrak bir renk alan yüzünü görür gibi oluyordu. Bu hatıralar, bugün güzel, seven ve sevilen Gladisin izzeti nefsine dokunuyor ve kalbinin ta derinliklerine, ömrünün ilk senelerinin yalnızlığını, hüzün ve acılığını buluyordu.

Eğer kocası yaşasaydı, ona bu duygularını açacaktı; fakat maatteessüf o ölmüştü.

Gündüzün arkadaşlarından birinin veya ötekinin evine gidiyor ve onlarla vakit geçirmeğe çalışıyordu. Fakat ne de olsa eve dönmek lâzımdı, o zaman kendisini büsbütün yalnız bulmaktan korkarak elbiseler, provalar ve alış verişle avunmağa çalışıyordu; fakat onun için hayat ancak gece başlıyordu. Güneş battıktan sonra evine geliyor, giyiniyor ve aynanın karşısına geçerek kendisini seyretmeğe başlıyordu. Bunu nekadar seviyordu!

Dünyada beğenilmekten daha büyük bir zevk olur muydu? Fakat bütün kadınların hoşlandıkları bu şey Gladis'de bir hırs derecesine varmıştı. Bir erkek kalbinde iktidar mevkiine geçmek veya altun kazanmak ne ise, Gladis için de beğenilmek öyle şitdetli bir hırstı ve bu his, seneler geçtikce artıyordu.

Tamamiyle hazırlandıktan sonra kızı Mari - Terez'in odasına gider ve onun genç kanının tazeliğile penbeleşen yanaklarını büyük bir şefkatla öper, onu büyük bir sevgiyle seyrederdi.

— Arkası var —

No. 81 YARIM AY BİLMECE KUPONU No. 81

Bilmece No. 81

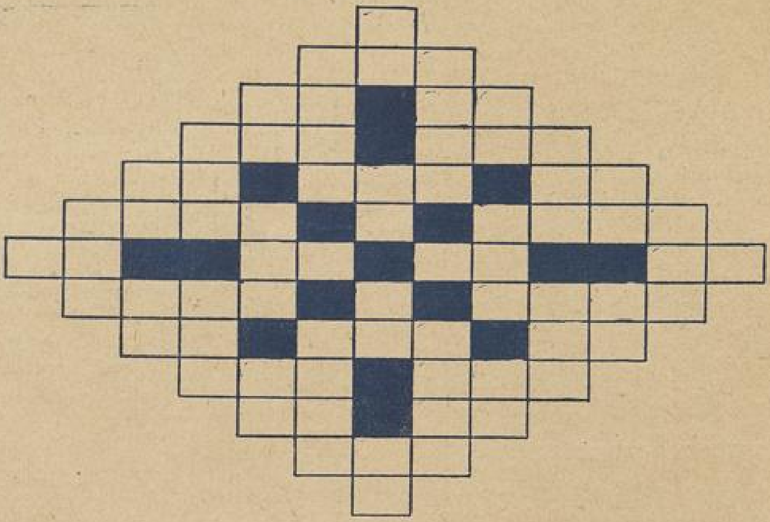

Yeni Bilmecemiz No. 81

Boş hanelere öyle harfler yerleştirin ki soldan sağa, yukarıdan aşağıya okununca dilimizde karşılığı olan birer kelime meydana gelsin

Bu bilmeceyi doğru çözenlere armağanlarımız :

Birinciye: Bir kostümlük keten kadın kumaşı; İkinciye: Beyaz fanilâdan pantolonluk kumaş; 3 - 5 inciye: Birer çift beyaz keten ayakkabı; 6 - 20 inciye: 75 er kuruşluk birer kitap; 31 - 60 ıncıya: Yirmi beşer kuruşluk birer kitap; 61 - 100 üncüye: 10 ar kuruşluk birer kitap.

79 uncu sayıda bilmecemizden kazananlar:

Beş Lira: İstanbul Üsküdar Nuhkuyusu Bağlarbaşı caddesi Hezaran sokak No. 113 de Sadık Ünal.

Üç Lira: Ankara Tavşantaşında Fenerli sokakta No. 11 de Abdullah Altınışık kızı Meliha Altınışık.

İki Lira: Bursa Hüdavendigâr mahallesi Ayarhamza sokağı No. 79 da Eşref Sedes.

Yüz kuruşluk bir kitap: İzmir Tecim ve Endüstri odasında N. Sunay. Yozgad Sıhhıye müdürü oğlu İ. Geçer. İstanbul İnönü kız lisesi 4 - A No. 733 Mübeccel Akdik. İstanbul Piyade atıştan Baki Sönmez. İstanbul Kasımpaşa Bahriye caddesi No. 10 da İpek. Samsun Orta okul sınıf 3 - B No. 195 Hayati Şatgeldi. Ankara Yenicami civarı Yalım sokak No. 6 - A Jan. yzb. İrfan kızı Yıldız. Ankara D. D. Yolları hasılat dairesi istatistik kaleminde Şahap Dinler. Ankara Yenişehir Kızılay apartman No. 4 Perihan Gök. İstanbul Piyade atıştan Recep Alpan. Ankara Jandarma Subay okulu komutanı Al. bay Hüsnü Tekşen kızı M. Tekşen. Ankara Yenişehir Çankaya caddesi No. 31 Tura apartman No. 1 de Nevzat Fer.

Elli kuruşluk bir kitap: Adana Sıhhiye enstitüsü kâtibi M. Arif Savaş kızı Nevin Savaş. Ankara Cebeci Cumhur başkanlığı filârmonik orkestrasında Cemal Oğuztaş. Gerze Merhum belediye zabıtası Kâzım oğlu Hasan Ergüler. Lüleburgaz Pancar fen memuru kardeşi bayan Hikmet Tarımcı. İstanbul Göztepe istasyonunda Süleyman Erol. İstanbul Fatih Ömerpaşa sokak No. 2 de Mesadet İrten. Ankara As. Fb. Sn. St. No. 75 M. Yorulmaz. Ankara Yenişehir Albay Türk sokak No. 6 - A Melâhat. İstanbul Göztepe istasyon caddesi No 22 Zerin Soydam. Eskişehir Naumann acentesi Köprü başı caddesi No. 84 Vasfi Nur. Ayancık - Sinop Hakim Ömer Karaali elile Orhan Karaali. Bursa Yeşil Sağlık caddesi No. 23 Zafer Seyyar.

ON SENE GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hala sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyiçe besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülnce mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor· Bu temizleyici ve besliyeci madde yalnız: yeni "TOKALON„ kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile az zamanda genç ve güzel bir hal alıyorlar.

"TOKALON„ kreminin "pembe„ renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise "TOKALON„ kreminin "beyaz„ renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON„ üzerine sürülen podra bütün gün kuvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON„ kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALON„ ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.